

Izhaja vsak četrtek

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34100 Trst, ul. Valdirivo 36/I,
telefon 60824. Pošt. pred. (ca-
sella postale) Trst 431. Poštni
čakovni račun Trst, 11/6464
Poštnina plačana v gotovini
T E D N I K

NOVI LIST

Posamezna številka 200 lir

N A R O Č N I N A
četrletna lir 2.000 - polletna lir
1.000 - letna 8.000 :: Za ino-
zemstvo: letna naročnina lir
10.000 - Oglasi po dogovoru -
Sped. in abb. post. I. gr. 70%
S E T T I M A N A L E

ŠT. 1223

TRST, ČETRTEK 12. APRILA 1979

LET. XXIX.

Najveličastnejše protislovje

Znani verski zgodovinar Riccioti je nekoč zapisal, da je »Jezus najveličastnejše protislovje, kar jih pozna zgodovina«.

Uradni zgodovinarji tedanjega sveta Jezusa ne poznajo. Slepil jih je namreč blišč in sijaj bogatega avgustejskega Rima. Nihče ni zato mogel pomisliti na neznanega »ubogega barbara« sredi »vsega prezira vredne suženjske tolpe«, kot so se tedaj izražali rimski imetniki in gospodarji sveta. Tacit je bil zapisal, da je judovski narod najbolj »mrk med vsemi narodi svetá« in sloviti Kvintilijan je celo pristažil, da je »najbolj poguben za druge«. Ni čudno, da je bistri Tacit Jude zares preziral, zakaj njihova usoda je bila, da so prišli na svet v najbolj zakotni pokrajini rimskega cesarstva.

Jezus je zato živel izven tedanje uradne zgodovine in tudi umrl izven zapisane zgodovine. Podoba je bila, da je njegovo delo obrodilo malo sadov, sledili so mu maloštevilni norci in zločinci, kakor jih je imenovala uradna oblast.

Jezusovo protislovje je očitno.

Bil je in ostal kvas novega sveta, nove zemlje in novega duha — in vendar je moral umreti na križu, med morilci in najhujšimi razbojniki, tudi sam kot zločinec.

Vsekakor je očitno, da so se ob Jezusovi smrti tedanji veliki duhovniki, farizeji in oblastniki oddahnili, zakaj mislili so, da je Jezusova duhovna nevarnost mimo in da tudi iz semena, ki ga je zasadil v prst svoje ustanove, ne bo prav nič vzklilo.

Zmotili so se in tako na novo podčrtali Jezusovo protislovje.

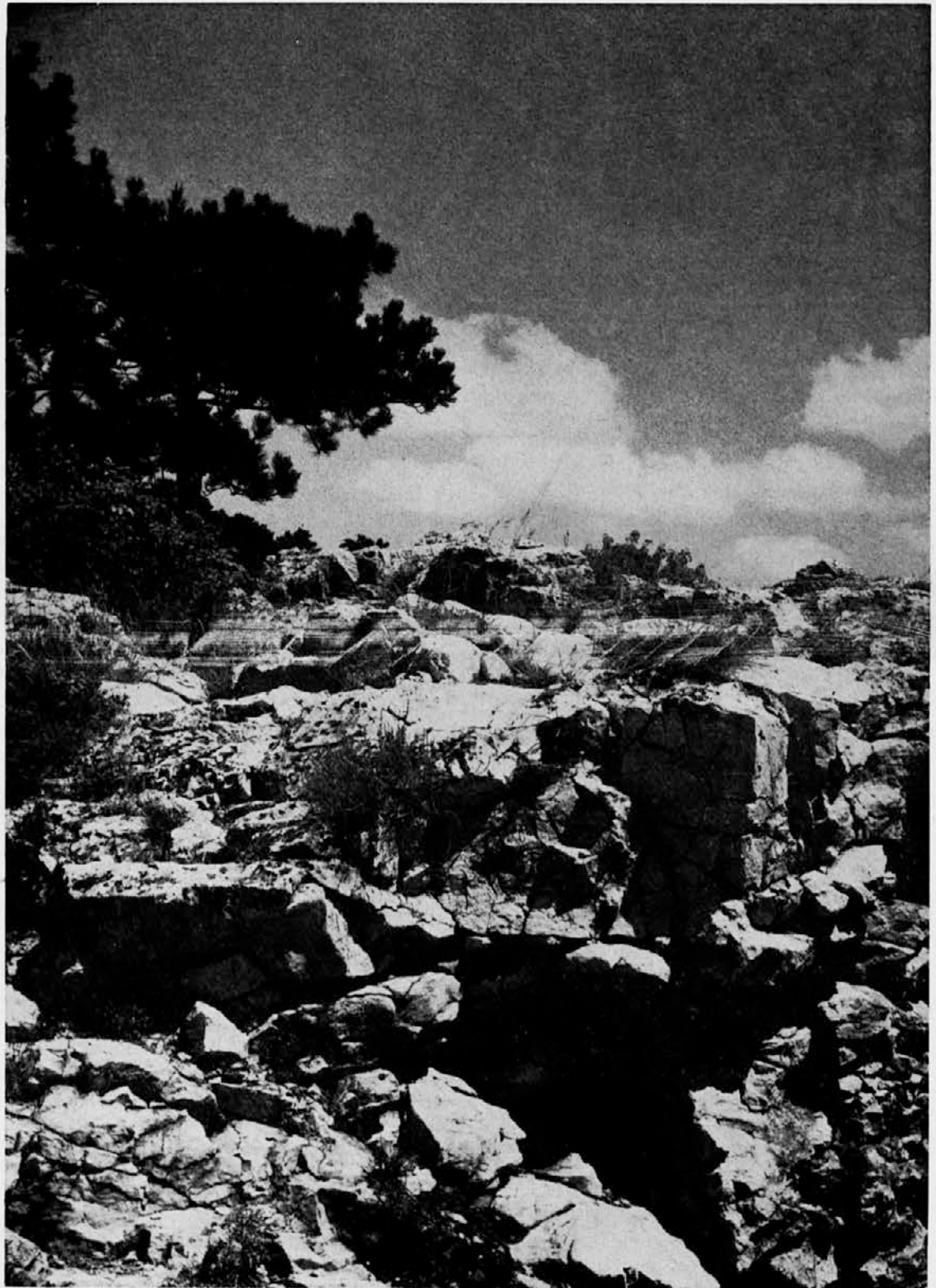
Umirajoča ustanova, ki bi naj z vsemi mučenci in svetniki umrla tako kot On, veliki Jezus, nedostojni duhovni izzivalec, se je nenadoma zganila. Razprostrla je roke in objela ves svet.

Jezus »iz vsega prezira vredne suženjske tolpe« ni umrl na križu kot zločinec, temveč v otroški čistosti kot vstali Bog.

Nekrščanski filozof Renan ve, da je zaradi usodne smrti na križu preplavila svet nova spoznavna vrednota »Tisočkrat bolj živ, tisočkrat bolj boš ljubljen po smrti kakor pa v dneh svojega popotovanja po zemlji: postal boš temeljni kamen človeštva v taki meri, da bi stresel zemljo v temeljih, kdor bi hotel odstraniti tvoje ime iz nje. Nič več ne bo razlike med teboj in Bogom.«

Globinski vernik občuti v Kristusovem vstajenju mnogo več. Vstajenski praznik je usodnost, v katero moreš vstopiti šele tedaj, ko si zlomil pečate na vratih, ki so ti preprečevala vstopiti v svet vere, v katerem je konvencionalno razlaganje dogodkov brez veljave.

LEV DETELA

KRAS

(foto Mario Magajna)

Naročnikom, bravcem, sodelavcem
in vsem Slovencem
želi vesele velikonočne praznike

NOVI LIST

Grozoviti sodni umori v Perziji

Kot je bilo pričakovati, je vzpostavil Homeini v Perziji pravo strahovlado. Dejansko je porinil ta šiitski poglavar (šiiti so mohamedanska verska sekta) Perzijo za 1000 let nazaj, vsaj v kulturnem pogledu. To dokazuje ne le dejstvo, da je spraval perzijsko žensko spet v suženjstvo in jo prisilil v srednjeveška ogrinjala in zagrinjala, ampak tudi serija strašnih insceniranih procesov in sodnih umorov, ki so se začeli že takoj, ko je prevzel oblast, in se zdaj, po krajšem presledku, nadaljujejo. Kar v skupinah daja obsojati in usmrčevati bivše šahove pristaše, zlasti bivše ministre, generale, policijske častnike, uradnike in druge, ki so imeli kaj opraviti s šahovim režimom.

V soboto so ustrelili bivšega dolgoletnega šahovega ministrskega predsednika Hoveyda, ki ga je neko »islamsko« (»ljudsko«) sodišče obsodilo na smrt zaradi »velezdaje«. Z njim vred so ustrelili šest bivših visokih častnikov. Isti dan so aretirali novih 40 »izdajalcev« (bivših šahovih funkcionarjev). Italijanska televizija je komaj te dni oddajala posnetek intervjuja, ki ga je dal Hoveyda že v zaporu neki tuji časnikarki. Že tedaj je bilo videti z njegovega obraza, da ne pričakuje nič dobrega in da je vdan v usodo, čeprav se misli braniti do zadnjega. Toda »islamska« sodišča ne poznajo zagovornikov in pravice obtožencev do obrambe in tudi ne priziva proti smrtni obsodbi. To izvršijo takoj po obsodbi. Ta »is-

novnega totalitarnega režima. Sicer pa si je tudi težko predstavljati, da bi ljudje, ki so vzniknili iz mase »protestnikov«, iz velemestne sordge, falirane študentarije, vojaških dezertarjev in fanatičnih ter nevednih šiitskih dervišev, lahko reševali moderne probleme državne uprave, gospodarstva in socialne problematike.

Kdor ne pozna поблиže razmer v Iranu, se zaman sprašuje, zakaj je prišlo tako daleč. Enega izmed vzrokov je nedvomno iskati v splošni zaostalosti iranskega prebivalstva, ki še ni sprejelo, kaj še le doumelo, modernih demokratičnih idej in prosvetljenstva. Drugi vzrok

pa je bil gotovo v nesposobnosti in sebičnosti šahovega režima. Dokler je šlo, se je vedel šah oblastno in je komandiral zviška, hoteč o vsem odločiti sam. Ko pa je zajela državo politična kriza zaradi novega verskega fanatizma, ki ga je zanetil Homeini, je strahopetno prepustil državo in vse svoje pristaše usodi in se umaknil na varno v Egipt, zdaj pa si išče novo udobno in varno rezidenco na ameriški celini. Nedvomno se ni znašel v tujini praznih rok.

Perzijski primer ponovno dokazuje, da ima vsaka politična katastrofa svoje vzroke in da je možen napredek k boljšemu le po poti poštenih in temeljitih reform, ki edine pripeljejo do prave demokracije in svobode pa tudi blaginje, ne pa po poti diktature, naj bo še tako dobro mišljena.

12. občni zbor SKGZ

Enotni v terjanju narodnostnih pravic

Za pravice Slovencev v Italiji, za napredek in ustvarjalno sožitje — pod tem geslom se je v nedeljo, 8. t.m. odvijal v Kulturnem domu v Trstu 12. občni zbor Slovenske kulturno gospodarske zveze, ki je bila ustanovljena pred 25 leti in združuje 21 organizacij, ustanov in združenj na kulturnem, gospodarskem in športnem področju. Nedeljskemu občnemu zboru je SKGZ dala v sedanjem težavnem trenutku za slovensko narodnostno skupnost v Italiji izreden pečat množičnosti in zavzetosti za uresničitev globalne zaščite. Občni zbor je imel veliko odmevnost po italijanskem in jugoslovanskem vsedržavnem tisku in krajevnih občinah. Že v nedeljo so o občnem zboru obsežno poročali številni italijanski dnevnikarji, prisotni pa so bili tudi časnikarji najpomembnejših italijanskih tednikov.

Predsednik SKGZ Boris Race je v svojem poročilu prikazal dolgo pot, ki so jo Slovenci v Italiji prehodili v naporih, da bi si pridobili osnovne narodnostne pravice. Podčrtal je, da se še niso uresničile pravice iz sedmega člena ustave, ni prišlo do uveljavitve določil posebnega statuta londonskega memoranduma, nastopile so ovire in zavlačevanja glede uresnitve posebnih določb o zaščiti v duhu osimskega sporazuma. Podal je podroben pregled položaja in še zlasti protislovenske gonje v Beneški Sloveniji ter v Trstu. Sprožili so jo nacio-

nalistični krogi, da bi preprečili sprejetje zaščitnega zakona, ki bi zagotovil osnovne narodnostne pravice slovenske narodnostne skupnosti in s tem njeno ohranitev na narodnostno mešanem ozemlju, ki se razprostira od Trbiža do Milj. Geslo o »dvojezičnosti« je bilo izmišljeno in skovano, da bi v njihovi neinformiranosti prizadelo pripadnike italijanskega dela prebivalstva in prikazalo Slovence, da hočejo s svojimi zahtevami »nadvladati« italijansko večino. Zagnali so se v osnutek senatorke Grbčeve, ki je bil predložen lansko leto ter je bolj razčlenjen, ker je najnovejši in so k njegovi obogatitvi prispevale vse silnice. Dejansko pa se osnutek v bistvu ne oddaljuje od zakonskih osnutkov PSI, KPI in PSIUP ter od zakonskega osnutka Slovenske skupnosti, ki je bil predložen parlamentu v obliki peticije. V istem obdobju 1970-71 je tudi SKGZ izdelala politični dokument z osnutkom ustavnega zakona. Vsi omenjeni osnutki pa niso takrat vzbudili protislovenske gonje, kar dokazuje, da gre za izkoriščanje spremembe položaja. Race je pozval vse demokratične sile v deželi in državi, naj z intenzivno politično akcijo razkrijejo nacionalistično vsebino nasprotovanja, naj prikažejo v pravi luči, kakšne pravice morajo uživati manjšine, zato da so res zaščitene in naj prevzamejo pobudo, da bo parlament takoj po volitvah izglasoval zakon o globalni zaščiti. Ob sklepu se je zavzel za skupen in odločen odgovor vseh organizacij in političnih sil, če se sovražna protislovenska propaganda ne preneha.

Dr. Karel Šiškovič je predstavil dokument o pravicah slovenske narodnostne skupnosti, ki vsebuje stališče SKGZ v zvezi z vsebino, ki bi jo moral imeti zakon o globalni rešitvi. Zveza še vedno meni, da bi bil potreben ustavni zakon oziroma sprememba statuta dežele Furlanije - Julijske krajine kot je bilo uresničeno za francosko, nemško in ladinsko skupnost v Aosti in na Tridentinskem - Južno Tirolskem, vendar se je pridružila mnenju strank, da je v sedanjih pogojih uresničljiv le redni zaščitni zakon. Pri tem ni dopustno omahovanje. Demokratične sile v Italiji in Furlaniji - Julijski krajini so dovolj močne, da z odobritvijo takega zakona odvzamejo še en vir, iz katerega se napajajo mračnijaški in nacionalistični ostanki, ki še vedno nasprotujejo vsebinski in formalni enakopravnosti Slovencev. Dokument določa v dvanajstih točkah opredelitev

(dalje na 3. strani)

OBVESTILO

Zaradi velikonočnih počitnic prihodnja številka Novega lista bo izšla v četrtek, 26. aprila.

Uprava

lamska sodišča« niso nič drugačna kot zloglasna Hitlerjeva »ljudska sodišča«, ki so obsojala ljudi na obglavljanje in streljanje in katerih žrtev je postalo tudi precej koroških in štajerskih Slovencev.

Množijo se poročila o vedno hujši brezposelnosti v Perziji in o drugih pomanjkljivostih

Sodni umor tudi v Pakistanu

Tudi pakistanski vojaški režim, ki je prišel na oblast z udarom, se je omadeževal z gnusnim sodnim umorom. Pred dnevi je dal obesiti bivšega predsednika Ali Bhutta, ki je več let čakal v ječi na izvršitev smrtne obsodbe ali na pomilostitev. Zadnji čas pa je režim končno zbral dovolj odločnosti, da je odločil njegovo smrt. Vendar dozdevno nihče v tujini ni verjel, da ga bodo zares upali obesiti, in tako so agencije še na predvečer usmrtitve pošiljale v svet novice o »obnovitvi procesa« in podobno. Režim pa je trmasto vztrajal pri svojem in izvršil svoj namen.

Težko si je predstavljati, kaj hočejo take diktature doseči z grozovitimi sodnimi umori, razen da novi diktatorji zadostijo svoji sadiščni želji po mučenju in ubijanju ter po razkazovanju svoje dozdevne moči. Z usmrtitvijo predstavnikov bivšega režima, kot je bil Ali

Bhutto, ni rešen noben problem, nastajajo večjemu novi, kot se je pokazalo tudi pri Ali Bhuttovi usmrtitvi, ko so izbruhnile po vsej državi demonstracije njegovih privrženecv in novi režim se je še bolj zasovražil.

Po drugi strani pa je tudi presenetljivo, kako malo so storile države, ki so prej vzdrževale dobre odnose z Ali Bhuttovim režimom, med drugim tudi države tretjega sveta in Združene države, za rešitev tega državnika, ki se je znašel po vojaškem udaru v ječi. Delajo se, kakor da so politični procesi in sodni umori izključna zadeva dotične države, ki bi lahko smatrala vsakršno zavzemanje za življenje bivših državnikov za vmešavanje v svoje notranje zadeve. Zato se tudi najmočnejše države, kot npr. Združene države, skrbno varujejo, da ne bi intervenirale in si morda pokvarile kake kupčije ali političnih odnosov.

SSk pred evropskimi in političnimi volitvami

Razgovor z deželnim tajnikom D. Štoko

Bližajo se nove državnozbornske volitve in prve volitve v evropski parlament. Kako se SSk pripravlja na obe preizkušnji?

Ko pomislim, da smo se v tem času lani pripravljali na deželne volitve (v katere smo vložili ogromno energij, idealizma in osebnega napora), imam vtis, da je le preveč volivnih klicev v Italiji. Enkrat klic za občinske, drugič za pokrajinske (oboje bodo junija prihodnje leto), pa spet klic za parlamentarne, sosvetne, zdaj pa še za evropske, torej vsega skupaj gre le za nekaj volitev, ki si sledijo iz leta v leto (o šolskih in univerzitetnih volitvah tu ni niti govora) in ki bremenijo ne samo finance države (že tako in tako nestabilne) in strank (ki so vse javno financirane, razen pri nas Slovenske skupnosti), ampak celotno našo družbo. Toda volitve so v demokratični družbi in v resnično demokratičnem sistemu nujne, zato se jih — kljub vsemu — vsakokrat razveselimo. Demokracija terja volitve, zato naj se te le kar zvrstijo: raje volitve kot pa nasilje, brezvladje, samovladje ali celo nasilne usmrtitve, katerim smo prav te dneve žalostna priča.

Na bližnje volitve pa se slovenska stranka pripravlja z zavzetostjo, čeprav so odprta vprašanja zelo zapletena. Tudi pri teh volitvah pa bomo seveda, kot vedno doslej, izbrali samostojno pot in bili subjekt v volivni bitki.

V deželnem svetu ste vložili v imenu SSk zakonski predlog za celovito zaščito slovenske manjšine. Ali obstaja kaka možnost, da bi ta zakonski osnutek postal predmet razprave v komisijah in svetu? Kdo pravzaprav odloča o začetku zakonodajnega postopka?

Všech mi je pridevnik »celovita« zaščita, ne pa »globalna«. To sem tudi poudaril na raznih okroglih mizah (od filozofske fakultete do klasične in realne gimnazije), ki so se v zadnjem času zvrstile pri nas. Ne vem kdo je pri

nas vnesel pridevnik »globalna« toda to ni važno, zame je važno to, da govorimo zelo enostavno o naših pravicah, skratka o naši »stari pravdi«, ki jo Slovenci iščemo in za katero se bojujemo pravzaprav že od kmečkih puntov do danes, zato naj živi naša »stara pravda«, ki nam daje takih moči, da smo še vedno živi in pri polnem življenju za naše narodne pravice.

V deželnem svetu pa je položaj takšen: moj zakonski osnutek, oz. zakonski osnutek SSk, ima št. 1/78, predsednik deželnega sveta ga je dodelil I. deželni komisiji (predsednik republikanec Barnaba), ki ga še ni obravnavala. Če tega ne bo storila v doglednem času, bom zahteval, da ga sedanji predsednik deželnega sveta (komunist Colli) takoj da na dnevni red rednih sej deželnega sveta. Tu bi moral prejeti pozitiven glas vsaj 51 deželnih svetovalcev, ki pripadajo deželni vladni večini (DC, PCI, PSI, PSDI, PRI in seveda SSk). Ako bi do tega ne prišlo, pa bo seveda moja stranka potegnila ustrezne zaključke in dosledno izstopila iz vladne deželne večine.

Kaj menite o delovanju vladne komisije za vprašanja slovenske manjšine?

Da je s pomočjo političnih sil, ki so ji ob strani, preprečila preštevanje Slovencev v Italiji, vsaj kot je bilo dano razumeti na zadnji seji omenjene vladne komisije. In to je že mnogo, ako pomislimo na koroške Slovence, ki so morali s preštevanjem skozi pravcati križev pot. Zdaj bo vladna komisija pripravila — po sklepu, ki je bil sprejet na zadnji seji — zaključni dokument: počakajmo na vsebino tega dokumenta (ki bo za nas izredne važnosti), preden se dokončno izrečemo o celotnem delu rimske komisije. Za zdaj pa se mi zdi prav, da za opravljeno delo damo javno priznanje njenim slovenskim članom: to je prof. Albinu Širku (SSk), Aljoši Volčiču (PSI), Borisu Iskri in Stojanu Spetiču (PCI-KPI) ter Karlu Šiškoviču (SKGZ), ki so vložili vse svoje sile za rešitev odprtih slovenskih vprašanj.

V okviru enotne delegacije slovenske manjšine ste se tudi Vi udeležili razgovorov s predsednikom republike, s predsednikom vlade in s predsednikoma obeh zakonodajnih zbornic. Zakaj se ta delegacija še ni sestala s tajniki glavnih italijanskih strank, kot je bilo napovedano?

Bom zelo kratek: od vseh državnih tajnikov, ki so prejeli z naše strani pismo za čimprejšen sprejem, se je doslej javil in sprejel naše zastopstvo le tajnik PLI Zanone, vse drugo molči in to že sedem mesecev. Najbolj zagonetno pa je, da molčijo trije tajniki, ki bi nas morali sprejeti že takoj drugi dan, to so Zaccagnini, Craxi in Berlinguer! Čudno ali pa ne: morda se pa v tej delikatni situaciji držijo slovenskega pregovora: molčati je zlato! Bomo videli!

Letos bo deželni kongres SSk. Katera vprašanja bodo v središču pozornosti kongresa?

III. deželni kongres SSk bo sredi maja, najbrž dva dneva. V ospredju bo dokončen sprejem na deželni ravni delegatskega sistema ter strategija za bližnje parlamentarne in evropske volitve. Izvoljeno bo seveda tudi novo vodstvo deželne SSk.

Ognjišče v Kraški hiši v Repnu

foto M. M.

Kaj bi povedali o odnosih z italijanskimi strankami ustavnega loka? Kaj pa o odnosih s SKGZ?

Z obojimi so odnosi dobri, čeprav ne povsem zadovoljivi. V odnosih s SKGZ si želimo, da bi se še bolj zavedala slovenskega trenutka in sedanjih težav Slovencev v Italiji (predvsem v političnem javnem življenju) in manj koprnela po zmagi levičarskih sil v Italiji (ki so itak v globoki krizi); od italijanskih strank ustavnega loka pa, da bi se strogo držale sporazumov, ki smo jih podpisali na deželni ravni. Če te zvestobe podpisanim sporazumom ne bo, potem bomo potegnili logične zaključke.

Kaj želite Slovincem povedati ob Veliki noči 1979?

Velika noč je za človeštvo dan Vstajenja, Kristusovega Vstajenja. Med zamejskimi Slovenci niso samo katoličani, so tudi agnostiki in ateisti. Če bi za vse te hotel izraziti skupno misel, to je misel, ki mora združevati vse zamejske Slovence (ne glede na ideologijo in vero), potem bi s srcem v roki vzkliknil: »Slovinci v zamejstvu: mnogo trdega in težkega smo dali skozi, tudi tragičnih časov je bilo nekaj; toda bodočnost je pred nami in z nami, če se bomo znali zoperstaviti potujčevanju, če bomo verjeli predvsem v lastne sile, če se bomo ob vsakem trenutku zavedali, da pripadamo slovenskemu narodu in njegovim koreninam. Morda bomo šele potem doživeli, zamejski Slovenci, resnično Alelujo!

—o—

Občni zbor SKGZ...

■ nadaljevanje z 2. strani

ozemlja, kjer morajo veljati določbe o globalni zaščiti, določbe o zaščiti slovenskega jezika, šole in izobraževanja, prostora in gospodarstva, kulturnih ustanov, založništva in sredstev obveščanja, športa, povezave z matičnim narodom. Glede političnega predstavnitva dokument zahteva izvolitev vsaj po enega Slovence v obeh vejah parlamenta, po enega deželnega svetovalca iz vsake pokrajine, kjer prebivajo Slovenci in ustrezno število svetovalcev v tržaškem, goriškem in videmskem pokrajinskem svetu po izboljšanim postopku. Ostala poglavja obravnavajo sodni pregon proti kršitvi pravic in narodnostnemu ščevanju ter vrsto drugih zahtev kot so poenostavljen postopek za ponovno pridobitev izvirne oblike imen in primkov, povratek škode, raba slovenskih narodnostnih simbolov.

Pomlad v Miljskih hribih

foto M. M.

Pozdrav Slovenske skupnosti občnemu zboru SKGZ

Občnega zbora SKGZ se je kot gost udeležila tudi delegacija Slovenske skupnosti, ki so jo sestavljali Zorko Harej, Antek Terčon, Marija Ferletič in Marjan Terpin. V imenu delegacije je občni zbor pozdravil prof. Zorko Harej, tajnik SSK za Tržaško, čigar izvajanje objavljamo v celoti, saj po našem kažejo novo kvaliteto v odnosih med SSK in SKGZ. Prof. Harej je takole dejal:

»Toplo pozdravljamo občni zbor Slovenske kulturno gospodarske zveze, pomembne manjšinske organizacije, brez katere bi bila naša narodna skupnost podvržena večjemu asimilacijskemu pritisku. Manjkala bi ena trdnih opor, ki jo za vsak narod in vsako družbeno skupnost predstavlja organizirana dejavnost na vseh področjih njenega delovanja.

Slovenska skupnost v Italiji ima že po tradiciji pestre in razvejane organizacijske strukture, ki odražajo širšo družbeno-politično stvarnost, sredi katere živimo, kjer iščemo svoj življenjski prostor in skušamo doseči pogoje za nemoten in skladen razvoj naše manjšine.

Z zadoščenjem ugotavljamo, da se je kljub različnim izhodiščnim osnovam idejne in politične narave, ki se odražajo v delovanju organizacij v okviru slovenske manjšine, ustvarila dobronamerna sodelovanja in izmenjave skušenj na raznih področjih, kjer delujejo pripad-

ramba njenega kulturnega bogastva ter njen socialni in gospodarski razvoj krije s programom, ki ga zasleduje Slovenska skupnost kot politična organizacija Slovencev v Italiji. V našem statutu je namreč zapisano, da je glavni namen SSK skrb za obstoj in vsestranski razvoj slovenstva in slovenske narodnostne skupnosti v deželi Furlaniji - Julijski krajini. In še: V svojem demokratičnem ustroju SSK sledi načelu enotnosti v notranji raznolikosti. V njej je prostora za vsakogar, ki mu je narodnost — spričo stvarnosti, v kateri moramo zamejski Slovenci kot manjšina živeti — neodtujljiva vrednota, bistvena za oblikovanje njegove osebnosti kot posameznika in kot člana narodnostne skupnosti, kateri naravno pripada.

Letošnji občni zbor SKGZ sovpada s protislovensko gonjo, ki je zadnje čase zavzela zlasti pri nas na Tržaškem in v Beneški Sloveniji posebno ostre oblike. Protislovensko vzdušje sili v miselnost in čustva ljudi, se odraža v besedah tudi preprostih, politiki odmaknjenih ljudi in se širi tudi v notranjost Italije. Mislili smo, da je z zadnjo krvavo vojno, ki je terjala milijone žrtev, nehalo nasprotovanje med narodi, zlasti med tistimi, ki jim je usojeno, da živijo v sosedstvu ali pomešani med seboj.

Zakaj taka gonja? Ker hočemo globalno zaščito slovenske manjšine v Italiji, hočemo da se uresniči 6. člen italijanske ustave in 8. člen osimskega sporazuma. Zahtevamo pač tista sredstva, ki se nam zdijo najbolj primerna, da učinkovito branimo svoj jezik, svojo kulturo, svoje gospodarstvo, pač svojo narodno stvarno in duhovno bit z vsemi značilnostmi slovenskega človeka, ki je skozi vse zgodovinske pretrse vztrajal v današnje dni.

In vendar 3. in 6. člen italijanske ustave ter posredno tudi 8. člen osimskega sporazuma niso bežni prebliski, temveč rezultat dolgih in težkih preizkušenj in dognanj narodov, ki se srečujejo na našem etničnem vozlišču. Na poti, ki ima za cilj obstoj in vsestranski razvoj slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, imamo globalno zaščito za izredno važen mejnik.

Zanjo smo vložili, vlagamo in bomo vlagali naša prizadevanja in naše napore: v okviru enotne slovenske delegacije za stike z najvišjimi državnimi predstavniki v Italiji, s sodelovanjem v posebni vladni komisiji za preučevanje globalne zaščite, z informiranjem italijanske javnosti s posebno izdajo našega zakonske-

HRANILNICA IN POSOJILNICA na Opčinah

v o š č i

vsem svojim vlagateljem in strankam
vesele velikonočne praznike

OPČINE - TRST

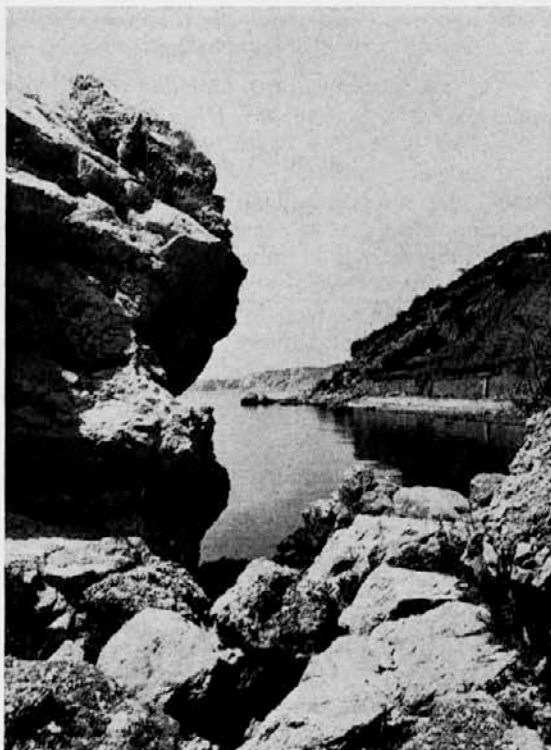
Bazoviška 2 - Tel. 21120 - 212494

Vse bančne usluge - Menjalnica - Hranilne vloge na knjižnice in tekoče račune - Posojila vseh vrst - Neprekinjena blagajna - Specilizirana posojila po znižani obrestni meri: obrtniška, kmečka, trgovska, mala industrijska, ljudske gradnje.

ga osnutka v italijanščini, s sodelovanjem naše mladinske sekcije pri skupni akciji, da se o naši problematiki informira tudi italijanska mladina, z odločnim protestom proti nedavnemu poskusu preštevanja slovenske manjšine. V tej smeri bomo nadaljevali. Naša politična organizacija je pripravljena delovati in sodelovati.

Obžalujemo, da je z razpustom parlamenta prekinjen proces zakonske ureditve slovenske manjšine, in menimo, da bo treba v novem parlamentu in pri novi vladi še odločneje nastopiti, da se globalna zaščita čimprej uresniči.

Ob koncu teh misli želimo, da bi uspešno potekal občni zbor SKGZ in da bodo zamisli, poročene na njem, in sprejeti sklepi, v korist celotne narodnostne skupnosti v Italiji v tem resnem trenutku njenega življenja. «

Nabrežinska obala

foto M. M.

niki slovenske manjšine; po drugi strani pa se pozitivno razvijajo napore za čimbolj enotno nastopanje v važnih skupnih vprašanjih. Večja strpnost in težnja po sodelovanju med nami sta dobro znamenje, ker je prav in koristno, da skupno iščemo najprimernejše poti in najprimernejša sredstva za uspešno in učinkovito delovanje v korist manjšine in dosego namerov, ki smo si jih v tej smeri načrtali. Če je končni cilj skupen, menimo, da mora biti tudi v naših organizacijah prostor za vse pripadnike slovenske narodne skupnosti. Ugotovimo lahko, da se glavni namen SKGZ: skrb za zaščito slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, ob-

O razširitvi avtoceste Moščenice - Opčine

Prejšnji teden so tehniki ustanove ANAS in deželne uprave predstavili prizadetemu prebivalstvu devinsko-nabrežinske občine izvršilne načrte za razširitev odseka bodoče avtoceste, ki bo potekala po sedanji trasi državne ceste 202. Zadovoljivo število lastnikov zemljišč je pazljivo poslušalo poročila tehnikov in izreklo več tehtnih pripomb, kako naj bi se prizadejalo najmanj škode na zemljiščih. Po mnenju velike večine je načrt megalomanski, saj predvideva v razdalji kakih 10 km, in sicer od Devina do Proseka, kar štiri odcepe. Ti so: Devin, Sesljan (že obstoječa), Nabrežina - Sv. Križ in Gabrovec - Prosek. Vsaj eden slednjih je odveč, saj je iz samih načrtov razvidno, da vsak novi odcep povzroča ogromno škodo na prizadetih zemljiščih, ki so seveda slovenska. Upajmo, da se bodo tudi občinske uprave postavile po robu takim škodljivim rešitvam, ko bodo sklepale o mnenju za načrte. Torej grozi našemu kraškemu ozemlju ponovna razlastitev, zlasti na področju od Proseka preko Opčin do

Trebnju in verjetno še dalje. Zavedamo se, da ni mogoč razvoj brez ustreznih prometnih povezav, vendar se nam zdi pretirano, da na tako ozkem področju, kot je zgornja kraška okolica Trsta, imamo celo vrsto cest, naftovodov, plinovodov, tokovodov, železnice itd.. Vse to je popolnoma izmaličilo naše ozemlje in zadalo dokončni udarec še tistim redkim posameznikom, ki so imeli voljo nadaljevati s kmetijstvom. Zelo zaskrbljujoče je še posebej dejstvo, da nimamo še jasnih pojmov, kako naj se naše ozemlje ekonomsko razvija in kakšne industrije naj bi nastale na Krasu. Naš slovenski Kraševac nerad dela v tovarnah oziroma v zaprtih prostorih sploh, raje si skuša samostojno pomagati; danes pa smo priča, da se mu skuša odtujiti še zadnje bogastvo, ki ga je ohranil, to je zemljo, da se bo tako z večjo lahkoto »vključil« v družbo in seveda poitalijančil. Tako bodo »pravi« ljubitelji in zaščitniki Krasa, ki se skrivajo po raznih dobro zna-

● nadaljevanje na 5. strani

Resoluciji o zaščiti manjšine in o izvajanju osimskih sporazumov

Pretekli četrtek je tržaški pokrajinski svet soglasno (proti so glasovali le fašisti) sprejel dve resoluciji, ki sta za Slovence velike važnosti. Resoluciji je predlagal pokrajinski odbor, kjer sta tudi dva Slovenci, in sicer Volk (PSI) ter Brezigar (SSk). Resolucija o globalni zaščiti Slovencev se glasi:

»Tržaški pokrajinski svet upošteva razvoj odnosov med kulturo italijanske večine in slovenske manjšine v Trstu in Furlaniji - Julijski krajini kot bistveni dejavnik preporoda tega dela Italije; meni, da je izvirno izražanje kulture, sožitja in vzajemnega spoznavanja med obema narodnostnima komponentama neobhodno potrebno, da se uveljavi mir, prijateljstvo in sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo in splošneje med zahodno in vzhodno Evropo, k čemur težita Trst in dežela; ugotavlja, da je enakopravnost Slovencev na vseh področjih družbe in javne uprave — kar izhaja iz točnih ustavnih določil — pogoj za nadaljnji prispevek slovenske skupnosti k razvoju republike, ki je zrastle iz odporništva; poudarja, da so za globalno zaščito Slovencev bili predloženi zakonski predlogi raznih političnih sil in da pri predsedstvu vlade deluje posebna študijska komisija; zavrača manevre, ki se sklicujejo na posamezne aspekte tega ali onega zakonskega predloga, da bi podžigali kampanjo sovraštva proti Slovincem, ter izraža upanje, da bo med demokratičnimi silami prišlo do širokega in umirjenega soočenja stališč; obvezuje pokrajinski odbor, da poseže pri vladi z zahtevo, naj čimprej pojasni svoja stališča, tudi s hitrejšim postopkom za oblikovanje novega zakonskega predloga v omenjeni komisiji ter hkrati obvezuje pokrajinski odbor, naj se zoperstavi silam, ki podžigajo šovinistična stališča.«

Druga resolucija govori predvsem o odnosu EGS do Jugoslavije in o vlogi, ki naj jo Trst in dežela imata kot most med vzhodom in zahodom. Finančni posegi, ki jih predvidevajo osimski sporazumi, bodo šli predvsem v korist razvoja Trsta in sosednjih krajev, zato resolucija poziva italijansko vlado, naj nastopi pri EGS in jugoslovanski vladi, da se čimprej zgradijo cestne povezave v Jugoslaviji, in sicer Sežana - Razdrto in Pesek - Reka. Glede industrijske proste cone resolucija poudarja, da

SOLA V MEDJI VASI

POIMENOVANA PO JOŽEFU ŠTANTI

V soboto, 7. t.m., je bila v Medji vasi slovesnost poimenovanja tamkajšnje osnovne šole po Jožefu Štanti. Slovesnost se je začela s pozdravnim nagovorom nabrežinskega didaktičnega ravnatelja Mira Tavčarja, o liku in delu Jožefa Štante pa je nato spregovorila učiteljica Sonja Umek. Jožef Štanta je bil prvi učitelj na medvejski šoli, ki je bila ustanovljena tik pred prvo svetovno vojno. Bil je tudi aktiven in sposoben prosvetni in kulturni delavec, ki pa je žal umrl zelo mlad.

Kamnito ploščo na zunanji steni šole je blagoslovil devinski župnik msgr. Ivan Kretič, odkrila pa jo je pokojnikova hči, ki je tudi sama bila dolgo let učiteljica na slovenski šoli. V krajšem kulturnem programu so s petjem in recitacijami sodelovali domači učenci ter učenci iz Sesljana in Nabrežine. Pozdrave in čestitke je posredoval tudi devinsko-nabrežinski župan Albin Škerk.

bo to brez dvoma prilika za nov zagon tržaškega gospodarstva, vendar pa je treba čimprej objaviti dokument EZIT-a o uresničljivosti cone, ki naj nastane ob strogem upoštevanju ekološke zaščite. Pokrajinski dokument izraža željo, da se bo sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo okrepilo tudi s skupnimi naložbami tako v Furlaniji kot na jugoslovanskem ozemlju. Končno resolucija zahteva, da se skliče razširjena seja medodborniškega odbora na deželi in seja mešane komisije na ministrstvu za zunanje zadeve ter da se vse sklepe sprejme šele po posvetovanju s krajevnimi ustanovami in s prizadetimi družbenimi silami. Dokument predvideva, da se sproži široko posvetovanje z vsem prebivalstvom.

Prepričani smo, da sta sprejeta dokumenta izredne važnosti zlasti za našo narodnostno bodočnost v tem delu Italije. Vendar pa bi si dovolili nekaj pripomb, in sicer: Resolucija o globalni zaščiti je morda najboljši dokument kake javne uprave na Tržaškem, kjer smo Slovenci v veliki manjšini. Če upoštevamo, da je bila sprejeta soglasno, smo lahko zadovoljni, da je tržaška javnost mnogo pridobila na demokratičnem duhu v zelo kratkem času. Radi bi se le z grenkobo vprašali: pri kateri vladi bo pokrajinski odbor POSEGEL za upravičene zahteve Slovencev?

K drugemu dokumentu pa bi radi pripomnili, da se v zadnjih časih vedno bolj opaža zaskrbljenost vseh za lokacijo industrijske cone na Krasu, ki bi lahko povzročila nepopravljivo škodo. Danes lahko le obžalujemo, da je ob podpisu osimskih sporazumov SSK ostala sama, ki se je sicer plaho postavila proti lokaciji industrije na Krasu!

Motiv iz Lonjerja

foto M. M.

O RAZŠIRITVI AVTOCESTE MOŠČENICE - OPČINE

● nadaljevanje s 5. strani

nih organizacijah in strankah, lahko mirno uživali kraške lepote in, če treba, tudi puščali vidne sledi po tistih kraških rezervatih.

Nujno se nam vsiljuje sum, da je vse to početje oblasti načrtno, saj si drugače ne bi znali razlagati, kako da je za vsako pobudo, tudi tako, za katero se še ne ve namena, potrebna najprej razlastitev zemlje, z načrti, ki so večkrat prikrojeni gotovo ne nam v korist. Treba je torej, da se z vsemi silami upremo nepotrebnim infrastrukturam in da vsi Slovenci enotno s svojimi organizacijami nastopimo proti takemu početju.

O centru za znanstvene in tehnološke raziskave

V preteklih dneh je posebni pripravljalni odbor pri deželi Furlaniji - Julijski krajini dokončno izbral lokacijo bodočega znanstvenega in raziskovalnega centra, ki naj bi nastal med Bani in Trebčami, na področju več desetih hektarov, seveda našega ozemlja. Torej, kot vse kaže, bo Trst prišel do zelo važnega znanstvenega centra, ki bo lahko vsem nam v ponos in kjer bodo poleg tega lahko dobili zaposlitev tudi domači znanstveniki, ki morajo danes nujno po svetu, če se hočejo posvetiti znanstveni karieri. Dobro bi pa bilo, če bi si poglobljeno pogledali, kako je prišlo do te pobude. Tržaški znanstveni in zlasti vseučiliški krogi so že dolga leta zagovarjali potrebo po nekakem znanstvenem centru, ki naj bi nastal, po možnosti, pod mednarodnim okriljem, nekje pod Grmado v devinsko-nabrežinski občini. To je dolgo ostala ideja kot mnogo drugih, dokler niso Furlani dosegli, da pridejo tudi sami do vseučilišča v Vidmu. Morda je prav to bil glavni vzrok, da je dežela v najkrajšem času (6.3.78) odobrila poseben zakon, ki predvideva ustanovitev znanstvenega in tehnološkega raziskovalnega centra na Tržaškem. Ustanovljen je bil pripravljalni odbor, ki naj v roku šestih mesecev pripravi statut, kjer naj bo predvideno področje raziskav, organi in način delovanja centra samega. Zelo se nam zdi zanimivo, da je omenjeni od-

bor, ki ga sestavljajo predstavniki dežele, tržaške občine in pokrajine, tržaške in videmske univerze in konzorcija za raziskave med tržaško znanstveno fakulteto ter Državnim svetom za raziskave, najprej poskrbel za lokacijo centra, ne da bi prej proučil, ali vsaj seznanil javnost s cilji bodočega centra. Vsiljuje se nam še enkrat sum, da je ponovno edino gotovo, da nam bodo razlastili velika področja našega Krasa in da se bo o realizaciji centra govorilo šele pozneje. Drugače si ne bi znali razlagati, zakaj nista pripravljalni odbor oziroma dežela sploh vzela v poštev ponudbe miljske občine, ki bi želela, da se center zgradi v dolini Ospa.

Ob koncu lahko izrazimo le željo, da bo do centra res prišlo in da bodo razlastili le toliko ozemlja, kot bo neobhodno potrebno, kot so zahtevale vse uprave v pokrajini. Zavedamo se, da je zlasti Trstu potrebnih novih pobud, ki ga edine lahko postavijo v štrc z evropskimi mesti in mu vrnejo tisto važnost, ki mu pripada. Seveda je nedopustno, da za vsako tudi najbolj ponesrečeno izbiro skupnosti plača vedno in izključno le manjšina, kateri jemljejo to, kar je najdragocenejše, to je zemlja. Ob koncu je prav, da povemo, da se je edino SSK v Kraški gorski skupnosti postavila jasno proti tudi izbrani lokaciji, vsi ostali so se nekje strinjali (tudi KPI in PSI).

Trpljenje in poveličanje

Naš list se je prejšnji mesec že spomnil 35-letnice smrti primorskega književnika dr. Stanka Vuka, ki je bil, kot znano, skupaj z ženo Danico 10. marca 1944 zahrbtno ustreljen na svojem stanovanju v ulici Rossetti v Trstu. Pisatelj France Bevk je po vojni o tem dogodku zapisal: »Dva dni, preden naj bi bil odšel v hribe med partizane, kamor ga je bil povabil Pokrajinski narodnoosvobodilni odbor za Slovensko Primorje in Trst, ko se je nedolgo tega vrnil domov iz večletnega zapora, je bil v Trstu umorjen s svojo ženo Danico. Petnajst let je že od tega, a še danes ni znano, kdo je bil morilec. To bo bržkone za vedno ostala skrivnost. Kdorkoli je bil, je hotel s strelom v njegove prsi zadeti osvobodilno gibanje primorskega ljudstva. S strelom v srce obetajočega književnika je zadel tudi slovensko književnost.«

Čeprav je dr. Stanko Vuk umrl razmeroma mlad (rojen 12. novembra 1912 v Mirnu pri Gorici), saj še ni dopolnil 32 let, se je s svojimi pesmimi in prozo trajno zapisal v slovensko literaturo, ki jo je obogatil z izvirnimi upodobitvami najzahodnejših slovenskih pokrajin. Izbor njegove poezije in proze ter pisem je izšel leta 1959 pod naslovom »Zemlja na zahodu« pri koprski založbi »Lipa«. »Križev pot«, ki ga tu objavljamo, se očitno naslanja na ljudsko pesniško izročilo, na njegov nastanek pa sta vplivala tudi francoski srednjeveški lirik in pisec balad François Villon in Miroslav Krleža z »Baladami Petrice Kerempuha«. Pisec je »Križev pot« proti koncu leta 1936 poslal »Domu in svetu« in »Mladiki« v objavo, dogovar-

jal se je tudi za samostojno izdajo s Černigovjimi lesorezi, vendar do natasa ni prišlo. To se je zgodilo šele leta 1959 v »Zemlji na zahodu«.

Druga Vukova stvaritev, ki jo objavljamo v letošnji velikonočni številki, »Legenda o Kriščevi martri«, se dotika Istre, ki je v slovenski književnosti, če se ne motimo, dokaj skopo obdelana, zato je v času nastanka, to je v letih tik pred drugo svetovno vojno, pomenila za slovensko kulturo novost. V uvodu h knjigi njegovega izbranega dela (Zemlja na zahodu, str. 53) beremo, da je »v Nikodemovem skrivanju razpela in v preganjanju Gospodovih učencev celo nekaj odsevoj tedanjega življenja primorskih Slovencev.« To jasno izpričujejo naslednje besede v legendi »Časi so bili bridki. Krive priče so govorile čez kristjane (Slovence, op. ur.), razbojniki (Italijani, op. ur.) so jih preganjali, skrivati so se morali v predmestjih in se obiskovati v pozni noči.« Tudi »Legenda o Kriščevi martri« je nastala iz ljudskega izročila, kar je razvidno že iz prvega stavka: »To staro legendo iz domačega obmorja sem slišal v adventu na kraškem ognjišču.« Stanko Vuk jo je po svoje literarno preoblikoval in ji dal, čeprav prikrit, aktualen naglas.

Z objavo obeh Vukovih stvaritev se hočemo še enkrat spomniti 35-letnice njegove smrti, motiv trpljenja in poveličanja, prisoten v obeh delih, pa je po našem mnenju še posebej primeren za poglobitev velikonočnega razpoloženja, na katerega je uglasena ta številka našega lista.

UREDNIŠTVO

Stanko Vuk

Legenda o Kriščevi martri

To staro legendo iz domačega obmorja sem slišal v adventu na kraškem ognjišču.

Na veliki petek, ko so zvezde zaplesale na sinjem nebu svoj okorni mrtvaški ples, so stali na gori pod križem Jožef Arimatejec, Nikodem, Marija Magdalena in druga Marija.

Jožef je prislomil lojtre na križ, se vzpel po klineh in s kleščami izruval žeblija iz človekovega mesa.

Nikodem je podpiral mrtvo telo, da bi ne padlo. Potem je Jožef Arimatejec stopil na tla, se sklonil in izruval še žeblija iz nog.

Iz nobene rane se ni pcedila kri.

Magdalena je vzela drobno vrečo iz domačega platna in dala vanjo gobo, žeblije in klešče.

Nato sta Jožef in Nikodem zavila telo v mrtvaške prte in ga nesla, sključena v mrkem večeru, v nov grob.

Vse to se je zgodilo v bridki tišini, na trinajsto uro velikega petka.

Še čez čas, ko je gospod že vstal od smrti, ko je že pil in jedel z učencema v krčmi na poti v Emavs in ko se je že poslovil od prijateljev in od te zemlje — je spomin na bičano Gospodovo telo, na njegove bridke rane, na smrtni krč, spremljal in mučil Nikodema dan in noč, v spanju in v bedenju, dokler se ni odločil, da upodobi v meh-

kem lipovem lesu telo Sinu človekovega, ki ga je videl viseti na križu, v mrkem večeru velikega petka.

Tako je zamislil prvo martro božjo.

Časi so bili bridki. Krive priče so govorile čez kristjane, razbojniki so jih preganjali, skrivati so se morali po predmestjih in se obiskovati v pozni noči.

Nikodem se je pripravil k delu v kleti, ob svitu zakajene leščerbe.

Trske so letele po prostoru, dleto je prhalo, prsi so se krčile v smrtni grozi, rane na rokah in na nogah so se odpirale.

Upodabljal je vestno kost za kostjo, urez za urezom, rano za rano.

Delal je kot v mrzlici.

Telo se je osvobojevalo lipovega lesu, vstajalo, se krčilo, mrko in grozno — vse tja do ramen.

Pri obrazu pa je Nikodem omagal.

Večer je bil pozen, groza v rokah kot mravljinici.

Prevelika je bila bolečina, ki jo je videl na človekovem obrazu na veliki petek, da bi jo mogel upodobiti.

Sedel je, da bi se odpočil, pa je zaspal.

Takrat je nekdo potrkal, vrata so se odprla in leščerba je skoro ugasnila v vetru.

Skozi vrata pa je stopil večni romar, sam naš Gospod — Jezus Kristus.

Sedel je na čopo sredi kleti in njegov dobri obraz se je spremenil v bridko trpečo martro božjo.

»Nikodem, ali spiš ali čuvaš« je vprašal.

»Jaz ne spim ne čuvam,« je odgovoril učenec: »Ene bridke sanje sanjam.«

»Končaj svoje delo,« mu je naročil Gospod.

In Nikodem je vstal in v snu in v grozi izrezal trpeči človekov obraz.

Skrival je božjo martro v jami pod poleni in črno prstjo. Zvezde so prihajale vsak večer nad odprtino, severni veter je obiskoval bor pred njo.

Toda stiska je postajala velika. Bratje levega razbojnika so iskali v podzemljih Njegove tovariše, sramotili Njegove ostanke, pljuvali na njegovo ime.

Tedaj se je Nikodem odločil.

V pozni noči je vzel gospodov lik izpod prsti in polen in ga nesel na morski breg.

Tam je že prejšnji večer pripravil čoln brez jadra, brez krmila, brez vesel, brez moštva: vanj je položil božjo martro in jo prepustil vetrovom.

Trintrideset dni je bila božja barka na morju. V jutro štiriintridesetega se je ustavila pred istrsko obalo. Zagledal jo je pastir, ki je pasel ovce čisto ob bregu, skoro v močvirju. Začudil se je čudovitemu tovoru tega čolna in tekkel v Koper povedat novico.

Škof je pripravil procesijo, da pojde z duhovni in župljani po božjo martro, ki si je izvolila Koper za pribežališče. Toda vest se je raznesla kot z vetrom po Istri in naslednje jutro so se v močvirju na obali pred čolnom znašli trije škofji s tremi procesijami: iz Kopra, Poreča in Pirana, in vsako mesto je hotelo božjo martro zase.

Pričele so leteti debele besede zaradi nekkih zaozstalih desetih, srboriti župljani so se spopadli, klobuki z dolgimi fazanovimi peresi so padli v palud, škofje so nagovarjali, polena in gorjače so se lomile po hrbtih, bilo je veliko trušča in hrupa.

Nekateri so odnesli razbite glave.

Koprskemu škofju so pljunili trikrat v uho.

Borba je trajala do večera. Pod noč so prižgali ognje in se utaborili v močvirju, pripravljali nove gorjače in v megleno noč od predognja do predognja s kadečim se govnom psovk risali nasprotno svetno in duhovno gosposko.

Zamolilo so peli tamburi.

Drugo jutro so se s soncem vzdignili vsi trije tabori. (Ponoči so jih ojačili nekateri plačanci iz sosednjih vasi.) Vzdignil se je prapor koprške faje. v vetru je frfotalo bandero poreške, za bičevjem so razvijali piranski.

Udarili bi se in tekla bi kri vročekrvnih Istranov, rigali bi osli v borbi in se lomile gorjače na krepkih kmečkih hrbtih, da se ni naenkrat vzdignil srebrni otroški glas pastirja, ki je bil včeraj zjutraj prvi zagledal martro božjo.

»Čoln in martra božja sta izginila,« je vpil ta otroški glas iz ločja. In povesilo se je koprsko bandero, povili so poreški prapor in piranski je padel z nosačem vred v palud.

Tisti čas je šel čoln v jutranjem vetru ob obali proti vzhodu.

Z vinogradi pokriti bregovi so se nizali skoro do robov čolna, pred Devinom so se priklonila vsa jadra na vitkih jamborih, ob ustju Timava so zapele močvirne ptičke in se priklonili mrki kraški bori.

Stanko Vuk

KRIŽEV POT (odlomki)

UVODNA

*Pajdaši,
da bi na tem križevem poti
prišel sam Jezus Kristus nasproti.*

Hiša modrosti prazna
stoji. Na trdem kolu pred njo
z žebli prebódeno, ranjeno
je Kristusovo telo.

O kristjan, ne pljuni nikar!
Nocoj je žalostna vsaka stvar.

V samotni krémi v predmestju
se, Judež, do smrti opij
rdečega vina, o rdečega,
kot je njegova sladka kri!

Petelin na Kajfovem dvoru
zapoj: kmalu bo konec noči.

PRVA POSTAJA

Pomisli, o grešnik, kako
ga je kaplar ko upornika gnal
med četo, da so ga bičali
in mu dali plašč krvav.

Svete krvi so iztekli trije bokali.
Volcje so jagnjetovo kri srebali.

DRUGA POSTAJA

Baraba, tvoj, pomisli: Baraba
je bil oproščen. Zapustil je ozko
ječo in šel iskat vina
in lepote mladih žen. —

Da bi Upornik, odet v škrlat,
šel še nocoj mimo naših vrat.

Motiv iz Drage

foto M. M.

TRETJA POSTAJA

Človeštvo, vsa groza ljubečih
stvari, pokveke, obešnjaki,
predmestja, zadušenci:
vse Ga strahotno teži.

Nocoj nas nihče ne bo iskal.
Večer je žalosten ko žival.

ČETRTA POSTAJA

Srečal je lastno mater:
ves v ranah, ves blede, ves krvav —
da bi tudi nas na robu močvirja
z laterno nekoč poiskal!

Nekdo za bori tih večer brede,
Jezus Kristus med bratovščino sede.

PETI ŠTACJON

O romar, kaj si hranil
za njegovo sveto smrt? Posodo
z žolčem in žeblje
ali Veronikin prt?

ŠESTA POSTAJA

Zbudi se, romar, vsaj zda
ob uri dvanajsti,
da vloviš na robec svoj
tri kaplje svete krvi!

Da v vinogradu ne zaspimo,
ko pojde s svojimi jogri mimo.

DESETA POSTAJA

Za stražo so nesli v barilcu
premrzlega starega vina.
Božjemu Sinu so žejo tešili —
joj, s sokom iz rože — pelina!

Na božji barki se jambor tenek
kriví v večer, vetroven in grenek.

ENAJSTA POSTAJA

Grešnik, čuj, tudi ti
si za suknjo brez šiva
vadljaj, dva žeblja zabil.
Po srajci si še krvav.

Vrzimo mrežo v večer meglen.
Jezus Kristus je sladek plen.

DVANAJSTA POSTAJA

Jezus Kristus, ki si za nas
na križu pribit, ko na straži:
z lanterno svojih petih ran
nam skozi mrk večer pokaži.

TRINAJSTA POSTAJA

Ena skrinja, ena skrinja
se v večeru črni.
Ta skrinja je lepá
keri je črešnjava.

V tej skrinji, v tej skrinji
ena goba leži,
so žebli in jermen
in se kis greni.

V večeru jo nosi
jogrov dvanajst.
Marija jih poprosi.
Oná je trinajst.

ŠTIRINAJSTA POSTAJA

O grešniki, romarji: čujte
bridko novico to: v soboto
v meglencu, ob uri trinajsti
so ga položili v temó.

Izpijmo do dna njegov bokal —
čez tri večere nas bo iskal!

SKLEP

Stopi, uporni Gost,
v stan naš tako preprost!

žebjev, jermenov in kisa
ni več nocoj: Dver ti odpremo,
okna zastremo.
Prišel bo žegen tvoj.

žegen nam zdravja da,
milost — svetost srca.

—o—

Milena Merlak

Zadnja večerja z Jezusom

*Na Veliki četrtek povabimo Jezusa,
da bo večerjal z nami,
da ne bo pri svoji zadnji večerji sam
in da tudi mi ne bomo sami.*

*Dajmo mu v roke hlebec kruha,
da ga bo med nas pravično razdelil,
da bodo večerjali vsi, ki so lačni,
da se bo vsak Jezusove dobrote veselil.*

*Dajmo mu v roke meh najboljšega vina,
da ga bo vsakemu pravo merico natočil,
da se ga nihče ne bo preveč napil,
nobeden od hude žeje solze točil.*

*Na Veliki četrtek pomlad ob cestah cveti,
mi zadnjič večerjamo z Jezusom,
v naše duše sprejmemo njegove dari.
Zdaj ve, da ga ljubimo.
Čuti, kako nam je težko,
da zaradi nas trpi.*

Vesoljna Velika noč

*Veselo in svečano gremo na Veliko noč
za belimi vrtnicami, ki iz trnjeve krone poženo,
za ljubeznijo, ki je premagala sovraštvo in smrt,
vsi gremo za Jezusom veselo Alelujo pojoč.*

*Ves razsvetljeni svet mu sledi, zvonovi zvone,
zimski vetrovi mu pihajo pomladno toplo,
novi, čisti studenci oživljajo mrtve vode,
večne zvezde stalnice preženejo vesoljno temo.*

*Vsa ozelenela in na novo oživela narava
slavi s človekom VESOLJNO VELIKO NOČ,
saj Jezus za vse premagal je peklenko noč,
ljubezen je postala božja in človeška postava.*

Izglasovan proračun goriške občine

V sredo, 4. aprila, se je končno zaključila v občinskem svetu razprava o letošnjem proračunu; ves postopek je bil precej dolg, saj je prišlo do glasovanja po štirih dolgih sejah. O vsebini občinskega dokumenta smo že poročali pred časom, zato bi se danes omejili na nekatere ugotovitve, kar ne bo sicer tako enostavno. Če hočemo na kratko oceniti letošnji proračun s političnega vidika, moramo reči, da se je ob glasovanju okrepila oz. »zacementirala« večina, ki trenutno upravlja goriško občino: ta večina se je omajala pred časom, ko je bila v diskusiji revizija regulacijskega načrta. Stvar ni sicer še rešena, toda trenutno je bila morebitna kriza le odnešena. Zgledalo je, da bo prišlo prej ali slej do razbitja, zaenkrat je glasovanje proračuna podaljšalo agonijo, čeprav je zelo težko zaznati, kar se v resnici dogaja v občinskem odboru. In če ta pregled razširimo, vidimo, da je tudi v občinskem svetu precejšnja zmeda. Pomislimo samo na to, da večkrat ni sploh mogoče zaslužitve večine in opozicije. Tradicionalne opozicijske sile igrajo precej čudno vlogo: enkrat se zaženejo v odbor, pa se spet umaknejo. Poglejmo letošnjo razpravo ob proračunu.

Na kratko bi lahko rekli, da se je razpravljalo o vsem, bolj malo o proračunu. Zastopniki vseh strank so se dotaknili vseh mogočih problemov, tudi takih, ki jih poslušamo že leta in leta in ki so zmeraj isti in nerešeni: v tem pogledu je bila razprava prazna in dolgočasna. Vsi so govorili o Osimu, pa o jezui in o raznih infrastrukturah ob meji, o gospodarski krizi in o vprašanih kulture, a vtis smo imeli, da je kliše vedno isti. Novosti ne prinaša letošnji proračun in jih tudi ne more, razen mogoče majhne razlike v omembi slovenskih vprašanj; tu smo zaznali nekaj novega, zdi se nam, da je ozračje spremenjeno; je res, da ne smemo uporabljati svojega jezika in da nam zasegajo zemljo, res pa je tudi, da je vloga slovenske prisotnosti le ovrednotena in nakazana. Marsikdo bo rekel, da se šalimo: osebno bi ne bili prav taki pesimisti. Dostikrat pa moramo biti tudi bolj objektivni; imamo namreč to navado, da se vedno pritožujemo in ne vidimo tega, kar se dogaja okrog nas.

Kot rečeno, so za proračun glasovale samo tri stranke in sicer DC, PSDI in PRI, vsi ostali proti, niti enega vzdržanega glasu: to pomeni, da občinski odbor nosi na svojih ramenih vse odgovornosti, v dobrem in slabem. Nam se zdi čudno, da je prišlo do takega glasovanja; je že res, da se bližajo volitve in da vsaka »simpatija« do DC lahko sproži reakcijo v določenih vrstah, a to ni še zadosten razlog za negativen glas. Do zadnjega trenutka so, na primer, komunisti dali razumeti, da se bodo vzdržali, le če bo odbor sprejel njihovo zahtevo o ustanovitvi nekaterih komisij. To je skoraj ne-

pomembno, saj so te komisije samo prah v oči in praktično že obstajajo v obliki sestankov načelnikov svetovalskih skupin; kaj bi razumeli, če bi ustanovili nekaj podobnega, ne glede na to, da je danes že precej splahnel mit o raznih posvetovalnih organih, danes ljudje hočejo direktno soodločati in ne izgubljati časa. Socialisti so, na primer, v zadnjem trenutku sprožili akcijo proti jezui na Soči, ideja ni slaba, lepo bi bilo, če bi uspeli, toda vse diši nekam tako predvolilno in tudi izgovor, da so bili pred dvema letoma pomanjkljivo informirani, drži samo do določene mere. Kdo bo lahko rekel, da to ne spada v proračun in bo imel tudi prav, toda o tem so poleg drugega razpravljali na zadnjih sejah. Slovenska skupnost se je v tem trenutku obnašala pravzaprav najbolj dosledno: če so svetovalci SSk lani glasovali proti proračunu in od takrat se ni nič spremenilo oz. stanje se je celo poslabšalo, je logično, da so tudi letos oddali negativen glas.

Je jasno, da je politična igra vedno zapletena in da je težko izbrati pravilno pot, če ta pot sploh obstaja. Toda če pomislimo, da so na goriški pokrajini komunisti in socialisti glasovali celo za proračun, ki sploh ni noben proračun, bi si človek pričakoval, da bo kdo vsaj v občinskem svetu dal le skromno priznanje tem, ki pravzaprav upravljajo to, kar se najvažnejšega dogaja na Goriškem: tu je obmejno sodelovanje, kulturno življenje, izvajanje Osimskih sporazumov, industrijska dejavnost, tu se križajo interesi velikih skupin, družb bank, trgovske izmenjave in tako dalje; tu so,

vsaj za nas Slovence, tudi vse slovenske šole, tu je največja možnost, da se naša prisotnost uveljavi, saj ne bomo hodili iskat uveljavitve v Gradež ali v notranjost furlanske nižine. In zato je bilo treba tu udariti, istočasno pa tudi pohvaliti, če je bilo kaj pohvaliti; kajti se lahko tudi zgodi, da se bo kdo prej ali slej naveličal in takrat ne bo časa sklicevati se na programske večine in večinske programe, takrat nam bodo lahko rekli tudi definitivno Ne! In če si ob koncu dovolimo še kratko pripombo, bi se lahko pošteno vprašali: koliko smo mi vsi — politiki, intelektualci, časnikarji in navadni občani — storili, da bi se stanje izboljšalo? Bi ne kazalo, da bi vsi skupaj končno le dali svoj doprinos? Je že res, da bi morali to službo »poklicno« opravljati izvoljeni predstavniki, toda tudi vsi ostali imajo svojo moč in svoje dolžnosti. Zavedamo se, da tako govoriti ni aktualno, ampak realnost je včasih dokaj različna.

A. V.

—o—

OBISK OTROŠKIH VRTNARIC V SLOVENIJI

Prejšnji teden so dijakinje tečaja za otroške vrtarice, pod vodstvom ravnatelja prof. Andreja Bratuža in v spremstvu nekaterih profesorjev, bile na tridnevni ekskurziji po Sloveniji na povabilo Sekretariata za vzgojo in izobraževanje pri SR Sloveniji. Poučni izlet je bil zanimiv in koristen, saj so si goriške dijakinje lahko ogledale številne kulturne ustanove v Sloveniji in tudi nekatere otroške vrtce, tako da so lahko poglobile svoja poznanja in se soočale z izkušnjami, ki jih imajo na tem področju v matični domovini.

Utrjeno sodelovanje med Gorico in Ljubljano

Znano je, da je Gorica že pred mnogimi leti bila med prvimi italijanskimi mesti, ki so iskala stik s slovenskimi mesti, slovensko kulturo in gospodarstvom ter, bolj splošno gledano, s slovenskim človekom. Obmejno sodelovanje je v Gorici že nekaj običajnega, stiki z Novo Gorico so postali vsakdanja potreba, vse to pripomore k večjemu zblizanju in prijateljskemu ozračju, tako da smo Goričani kar ponosni na naši dve mesti, ki sta pravzaprav eno. V zadnjih časih skuša goriška občina razširiti krog spoznavanja in koristnih odnosov; nadaljuje in krepi svoje sodelovanje tudi z ljubljanskim mestom.

Odnosi med obema občinama so sicer bili izpostavljeni že pred dobrimi 25 leti, v tem obdobju je prišlo do skupnih kulturnih pobud; ti stiki pa so se po zadnjem obisku delegacije občinske skupščine iz Ljubljane še okrepili in v prihodnosti se bodo verjetno izvedle one programske točke, ki so bile predmet razgovorov in dogovorov lanskega decembra v Gorici.

Ena izmed teh točk predvideva sodelovanje na kulturnem in telesno vzgojnem področju. Pred časom smo že omenili nastope nekaterih skupin iz Gorice na sejmu Alpe-Adria: to je bil prvi konkreten primer izvajanja dogovorjenega programa med goriškim županom De Simonejem in predsednikom mesta Ljubljane Rožičem ter njunimi sodelavci. Na sejmu sta prejšnji teden nastopila folklorna skupina iz Ločnika ter goriški zbor Ars Musica. Obe skupini sta želi veliko uspeha in ljubljansko občinstvo ter predstavniki političnih ter kulturnih organiza-

cij so zelo toplo in hvaležno sprejeli nastopajoče. Utrdilo se je prijateljstvo med goriškimi in ljubljanskimi skupinami in sicer prijateljstvo, ki gre prek vseh formalnosti in ni zgolj vpljudnostna oblika. Temu je dokaz že to, da bosta obe skupini v prihodnosti povabljeni v Ljubljano za samostojen nastop. Preteklo nedeljo je v Gorici gostovala folklorna skupina France Marolt, v ponedeljek je bil v Ljubljani nagrajen slikar Zoran Mušič, ki je letos razstavljal svoja dela v Gorici; verjetno se bodo tudi ljubljanski atleti oz. mladinci udeležili pohoda prijateljstva, ki bo 22. aprila v Gorici in ki se bo odvijal skozi obe Gorici. Mogoče bo možnost prirediti tudi v okviru sejma Espomego kako kulturno manifestacijo, kjer bi lahko nastopili tudi gostje iz Ljubljane: lansko leto je v tem okviru nastopil trio Tartini. Obenem gre tudi za to, da si obe mesti izmenjata informacije o važnejših kulturnih prireditvah, saj si nismo tako daleč, da bi si ne lahko ogledali pomembnejših manifestacij v obeh mestih. Letos je svetovno leto otroka in tudi v tem pogledu bo verjetno prišlo do sodelovanja med zainteresiranimi ustanovami. V programu je tudi priprava na razstavo znanega neoklasičnega slikarja Franca Kavčiča, kar bo goriška občina lahko izvedla z dragoceno pomočjo in ob sodelovanju Narodne galerije iz Ljubljane. V teku leta bo morda prišlo še do drugih podobnih oblik sodelovanja; to bo ne dvomno pripomoglo k obojestranskemu spoznavanju ter utrditvi prijateljskih vezi med ljubljanskimi in goriškimi mestom.

»SREBRNI SVINČNIK«

ANDREJU KOŠIČU

Zaključila se je slikarska razstava »Zlati svinčnik«, ki je bila v teh dneh v Gorici že peto leto. Posebna komisija, v kateri je bil med drugimi tudi slovenski umetnostni kritik Milko Bambič, je podelila tri nagrade in več medalj. Prvo nagrado — zlati svinčnik — je prejel slikar Guglielmo Stracca, drugo naš rojak Andrej Košič, tretjo pa Renato Manuelli. Že večkrat smo omenili tudi njegove kar zaporedne razstave v raznih mestih; tudi ta nagrada je priznanje zanj. Iskreno čestitamo.

PROSTOR MLADIH

Razgovor z Ivom Jevnikarjem

Vi ste eden vidnejših predstavnikov mladinske sekcije Slovenske skupnosti na Tržaškem, ki se v zadnjem času skuša tudi organizacijsko okrepiti. Kaj bi v tem pogledu povedali, oziroma kakšni so načrti mladinske sekcije.

Ko smo sklenili, da mladi somišljeniki in člani Slovenske skupnosti okrepimo svojo prisotnost v stranki, smo imeli pred seboj več ciljev: med mladimi opozarjati na bistvena družbena in politična vprašanja, ki zadevajo našo ožjo in širšo skupnost; iskati rešitve teh problemov; ponesti v stranko težnje in težave mladih; najti stike tudi z mladino, ki ne sprejema samostojnega političnega nastopanja, z mladino sosednega naroda, matičnega naroda, drugih narodnih manjšin.

Nekaj uspehov smo dosegli, veliko pa ostaja še neobdelanega polja, tako da ni mogoče reči, da je glavni organizacijski napor za nami.

V stranki kot taki smo prisotni. To se je vidno pokazalo tudi pri zadnjih volitvah. Med mladimi somišljeniki smo nekoliko razgibali univerzitetne študente (npr. sodelovanje pri sestavljanju enotne liste, pri volitvah in na sestankih po tem), na višjih šolah naša prisotnost ni zadovoljiva, čeprav so v teku nekateri poskusi. Vsekakor je treba povedati, da je splošna slika na šolah in na univerzi malo razveseljiva, kar zadeva zanimanje za politiko in sploh za skupno delo. Pri tem imajo tudi stranke z večjimi in daljšimi izkušnjami zelo velike težave.

Dobri so tudi stiki s slovenskimi organizacijami, na primer z mladinskim odborom SKGZ, ter z italijanskimi mladinskimi političnimi skupinami v Trstu. Kar pa zadeva stike z manjšinami, smo sploh »specialisti«, ker naši predstavniki sodelujejo pri takih srečanjih. Nismo pa še izpeljali rednejših stikov s predstavniki mladine v SRS in na Koroškem.

Naša želja je, da bi se okrepili predvsem kot prava mladinska sekcija, to je z rednim včlanjevanjem, voljenimi organi — ne le v središču in med študirajočo mladino — in deželno širino, kar je skupna dolžnost nas in pa bratske sekcije v Gorici.

Glede na svoje politično delovanje prihajate v stik s številnimi slovenskimi mladinci in mladinkami, ki pripadajo italijanskim vsedržavnim strankam. Kakšna so vaša izkustva v tem pogledu, ali menite, da morejo ti slovenski mladinci v okviru vsedržavnih italijanskih strank uveljavljati svoja stališča, kar zadeva zaščito slovenske manjšine, njen obstoj in nadaljnji razvoj?

Prav v zadnjem času smo imeli veliko stikov z mladinskimi političnimi skupinami v Trstu, tako v okviru enotne liste na univerzi (SSK, KPI, PSI, SKGZ) kot na srečanjih, ki smo jih sprožili zaradi vprašanja globalne zaščite. Javno lahko povem, da na ožjih sejah vodstev ni bilo nobenega Slovenca iz vsedržavnih strank. Pri mnogih sestankih je bil prisoten kdo od mladinskega odbora SKGZ, ki je sicer včlanjen (ali pa ne) v vsedržavno stranko, vendar vedno kot predstavnik SKGZ. Kaže, da so se aktivnejši slovenski člani ZKMI in ZSMI bolje znašli v MO SKGZ, kar nas po eni strani veseli, ker gre za slovensko organizacijo in ker tudi posredno dokazuje pomen samostojnega nastopanja, po drugi strani pa prepu-

ščajo vodenje strank, za katere volijo, le italijanskim tovarišem. Ti so sicer lahko Slovencem naklonjeni, vendar gotovo ne morejo nadomestiti slovenske prisotnosti v vodstvu ali v delegacijah.

Zakaj menite, da bi se slovenska mladina morala predvsem udeleževati v okviru lastnih slovenskih političnih organizacij?

Brez lastnih političnih organizacij izgubi manjšina tisto gibalno, ki iz nje dela pravo skupnost s svojo potjo in svojimi problemi, ter postane seštevek posameznikov, ki počasi postanejo le jezikovna, morda kulturna manjšina, ne pa živ del skupnega naroda. Ravno primer SKGZ, ki sem ga omenil, kaže, da vsi Slovenci čutijo potrebo po lastni politični organizaciji — vendar se v naši stvarnosti ne moremo ustaviti pred najvažnejšo politično organizacijo — stranko, ki je vedno neposredno prisotna tam, kjer se odloča o naši usodi. Tega o splošnopolitičnih organizacijah ni mogoče reči.

Na kakšne težave predvsem naletite, ko se s svojimi vrstniki pogovarjate o tem vprašanju?

Mislim, da se mnogi mladi ne zavedajo ogroženosti naše manjšine in da svojih političnih razmišljanj ne izpeljejo do konca. Deloma je tu še občutek majhnosti, večkrat pa občutek nujne solidarnosti (razredne ipd.) s podobno mislečimi Italijani. Tem pa bi bilo treba povedati, da samostojna slovenska stranka ni naravni nasprotnik drugih, italijanskih strank. Poštene predloge mora podpirati, lahko z njimi sodeluje ipd. Za svoje zavzemanje tudi za slovenska vprašanja pa ne morejo zahtevati

»vključitve« slovenskih volilcev! Slovenci imamo svoje probleme, za katere nujno potrebujemo tudi politično avtonomijo. Tako in tako je treba potem vprašanja reševati skupaj z drugimi strankami oziroma jih one »rešujejo«, ker imajo pač večino. Če pa so Slovenci manjšina najprej v stranki, nato s stranko v širšem okolju strank itd., predlogi vse prehitro zvedenijo. Končno bi se dalo tudi teoretično razmišljati o odpravljanju »posredništva« in »odtujenosti« tudi na tem področju.

Se Vam zdi, da je italijanska mladina, s katero prihajate v stik, natančno seznanjena s temelji pluralistične politične demokracije?

Gotovo ima vsaka generacija nekaj svojega, vendar si ne upam govoriti o mladih kot posebni kategoriji, kjer je pripadnost »mladini« močnejša od raznih idejnih, značajskih, družinskih vplivov. So pač mladi, ki so pluralistično nastrojeni, kot so mladi, o katerih ima človek dvome o tem. O največjem delu pa ni mogoče izreči kake sodbe, ker je pač zdaj obdobje brezbriznosti in celo obupanosti nad družbo.

Kaj bi slovenski mladinci v zamejstvu povedali ob Veliki noči 1979?

Ob voščilih, ki jih ob krščanskem prazniku lahko naslovim kot katoličan na tiste, ki so zanje dovezetni, bi glede na politično vsebino tega razgovora želel slovenskim dekletom in fantom, da se ne odtegnejo naši narodni skupnosti. Naš položaj ni razveseljiv, posebno v teh mesecih se spet zbirajo temni oblaki. Tudi v sami manjšini odnosi niso vedno najboljši, marsikomu se zdi manjšinsko ozračje pretesno. Vendar je to naša skupnost, v njej nam je dano, da pomerimo svojo voljo in svoje sile za konkretno ustvarjanje boljše družbe, boljših medsebojnih in mednarodnih odnosov. Naša politična skupina hoče biti pri tem prisotna. Škoda bi bilo, če bi navdušenje, fantazija, hrepenenja tolikih mladih šli kar mimo, ne da bi nas obogatili.

Po dveh tednih v Dolini Aosta

Dvojezičnost po francosko

»Sciagura aerea alla periferia di Aosta; après 33 ans le transfert des compétences attribuées à la Vallée d'Aoste ne soit pas encore complet: queste le principali notizie della Voix de la Vallée.«

Tako, ali vsaj približno tako — argumenti v tem primeru seveda niso važni — se pričelnjajo deželna radijska poročila v Dolini Aosta. Italijanščina torej pomešana brez kakršne koli povezave ali utemeljitve s francoščino, zdaj književno, zdaj narečno. In kot kaže, je domačemu prebivalstvu, tako prav, pa naj je francoske ali italijanske narodnosti. Pogodba med javno upravo in italijansko radiotelevizijsko ustanovo predvideva le, da mora biti vsaj 30 odstotkov deželnih oddaj v francoščini, ne glede, če gre za informativne oddaje, ali pa za vzgojne ali zabavne. Tudi dejstvo, da se italijanščina in francoščina mešata v isti oddaji, nikogar ne moti. Po istem kopitu se skuša ravnati tudi turinski dnevnik »La Gazzetta del popolo«, ki objavlja posebno stran za dolino Aosta. Vendar pa so v tem primeru v francoščini le redki naslovi, članki pa izključno v italijanščini. Težave nastajajo namreč v turinski redakciji, kjer nimajo stavcev, ki bi obvladali francoščino: z ročnim stavkom še gre, z linotajpejem pa nikakor ne.

Dvojezičnost v dolini Aosta je torej v marsičem mešanica, ki je trn spotike za večinski narod kot za manjšino. Verjetno je bistvena pomanjkljivost v pomanjkanju manjšinskih šol. Res da je v otroških vrhah in osnovnih šolah pogovorni jezik francoščina, toda pravih šol, kjer bi bila francoščina učni jezik ni. Šele na nedavnem kongresu Union Valdôtaine je bil izdelan zakonski osnutek, ki uvaja šole s francoskim učnim jezikom. Toda to je le predlog stranke, ki igra sicer v dolini precejšnjo vlogo, vendar ima v državnem parlamentu le enega predstavnika. Pot do uzakonitve francoskih šol bo torej še zelo dolga. Premostiti pa bo treba tudi doma mnoge težave, tako na eni kot na drugi strani. Manjšinci sami — seveda intelektualno manj angažirani del — nočejo šol v francoščini, pač pa zahtevajo, naj bi bil pouk v aostanskem narečju. Kdaj pa kdaj se tržaškemu Slovcu zdi, da se sooča s stvarnostjo v naših Nadiških dolinah. Novo vprašanje nastane, katero narečje naj bi izbrali za pouk, tisto, ki ga govore v Courmayeuru, ali ono v Champoluciu. Razlika pa je vsaj tolikšna kot med rezijanskim in beneškim narečjem. Te razlike izkorišča seveda tisti del italijanskega prebivalstva, ki vidi v morebitni ustanovitvi šol

● nadaljevanje na 11. strani

Ubald Vrabec o pevski reviji »Primorska poje«

Zadnjega marca je bil v Kulturnem domu zaključni koncert letošnje »Primorska poje«. Kaj bi k temu pripomnil?

— V glavnem bi se strinjal z vsem pozitivnim, kar se je o »Primorski poje« reklo in napisalo; da pospešuje zborovsko petje, da poudarja enotni kulturni prostor in podobno. Negativno je, da so pesmi na sporedih skoro vedno iste in da si zbori, kakor sem nekje že povedal, drug drugemu podajajo pesmi, tako da letos slišimo neko pesem od tega zbora, prihodnje leto pa od drugega. Od Gallusa se n.p.r. pri vsej njegovi veliki produkciji izvaja kar naprej samo »Glejte kako umira pravični«. Na vsaki reviji kar po trikrat, štirikrat. Isto velja za Foersterjev »Večerni Ave«, mojo »Simoči me dekletje vprašalo« in »Bilečanko«, Mirkovo »Kolo« in »Na trgu« ter še za marsikatero. Očitno je, da se pevovodje odločijo za kakšno pesem potem, ko so je že slišali od drugega zbora. Vendar se mi to ne zdi najhujše. Najhujše je to, da letos na »Primorska poje« ni nastopil noben zbor iz Trsta. Na programih je bil sicer najavljen zbor »Marij Kogoj«, a ni nastopil zaradi bolezni dveh pevk. Slučajno dobro poznam ta zbor in vem, da je izostanek utemeljen. Takša trenutna zadrega ni tragična. Tragično je to, da ima mesto Trst samo en tak maloštevilen zbor, kateremu lahko banalna gripa onemogoči nastop! Obstaja sicer še zbor Glasbene ma-

tice, a tudi ta je v takih zadregah, da se ni niti prijavil. Tako smo prišli po tridesetih letih samega »napredovanja« (na časnikarskem papirju) do »Primorske poje« brez niti enega zbora iz tržaškega mesta. In še bolj žalostno je, da tega nihče ne opazi!

Kaj sodite o sodobnih smereh v glasbi?

— Načeloma — čeprav pripadam starejši generaciji, ki že odhaja — ne odklanjam novih pobud ali eksperimentov. Ko pa te stvari natančneje pogledam, spoznavam, da se marsikaj napiše brez

potrebnega znanja in da se z »Modernimi prijemi« pogostoma blefira. V mednarodnem merilu je res nekaj mojstrov, a prav v sodobni produkciji najbolj cvete prav zaničevano epigonstvo. Prav novatorji tako vneto drug drugega posnemajo, da postajajo enolični. Skoro bi to vzporejal s političnimi usmeritvami, ki se med seboj razlikujejo le navidezno!

Zaključek revije »Primorska poje«

S slavnostnim nastopom izbranih zborov v soboto, 31. marca, v Kulturnem domu v Trstu, se je zaključila deseta jubilejna prireditelja »Primorska poje«. Po uvodni pesmi mešanega zbora »Eojan« iz Dornberka pod vodstvom Jožkota Hareja je v imenu SKGZ spregovoril Miroslav Košuta, nastopajoče in poslušalce pa je pozdravil tudi predsednik Zveze kulturnih organizacij Slovenije Jože Humer, ki je tudi sam navdušen amaterski pevec, namreč v oktetu »Gallus«.

Zborovski program so nadaljevali pevci iz Dornberka, sledila sta jim mešani zbor »Planinka« iz Ukeve, ki ga vodi Mario Gariup in mešani zbor »Pod lipo« iz Barnasa v Beneški Sloveniji (dirigent Nino Specogna). Prvi del slavnostnega koncerta je zaključil mešani zbor »Lojze Bratuž« iz Gorice pod vodstvom Stanka Jerocija. V drugem delu je najprej stopil na oder moški zbor »Igo Gruden« iz Nabrežine pod vodstvom Sergija Radoviča, zatem moški zbor »Zorko Prelovec« iz Idrije (dirigent Aldo Kumar) in mešani zbor »Obala« iz Kopra, ki ga vodi Mirko Slosar. Slavnostni koncert je učinkovito sklenil mogočen moški zbor »Srečko Kosovel« iz Ajdovščine pod vodstvom Klavdija Koloinija.

Med koncertom v Kulturnem domu so podelili priznanja pevovodjem, ki so se s svojimi zbori redno udeleževali revije vseh deset let. Med njimi so naslednji dirigenti iz zamejstva: Ivo Kralj, Sergij Radovič, Ignacij Ota, Sveto Grgič, Drago Petaros in Drago Žerjal. Pevske zборе, ki so nastopili na slavnostnem koncertu, sta prireditelja, Slovenska prosvetna zveza in Združenje pevskih zborov Primorske, izbrala po dveh kriterijih: kvaliteta in ustreznost zastopanosti vseh pokrajin, kjer prebivajo primorski Slovenci. Ob jubileju te množične pevске manifestacije je izšel poseben zbornik z naslovom »Primorska poje - 10 let«. V njem najdemo več člankov, ki zadevajo zgodovino zboroveškega petja na Primorskem kot tudi prispevke z dragocnimi podatki o sami reviji in zborih, ki delujejo na Primorskem. Večina pevskih zborov, ki je nastopila na dosedanjih revijah, je v knjigi predstavljena tudi s fotografijami. Žal se je zaradi naglice pri pripravi zbornika in tiskanju vrnilo vanj več vsebinskih in tiskovnih napak.

Za kroniko naj omenimo, da je letošnja jubilejna »Primorska poje« potekala v enajstih krajih na obeh straneh meje in tako še enkrat izpričala

● nadaljevanje na 12. strani

A. Kosič in O. Brunetti v tržaški občinski galeriji

V tržaški občinski galeriji je bila od 30. marca do 6. aprila odprta razstava dveh deželnih umetnikov, Goričana Andreja Košiča in Tržačanke Ondine Brunetti. Košičev nastop v tem uglednem tržaškem razstavišču pomeni še eno uspešno uveljavitev našega krajinarja, ki se pogosto udeležuje skupinskih razstav in večkrat razstavlja samostojno doma in v tujini. Tokrat je v Trstu razstavil 24 akvarelov, v katerih nadaljuje s svojo ustaljeno kraško motiviko. Zanima ga predvsem čista, nedotaknjena narava, posebej intenzivno se posveča barvnemu razkošju jeseni, srečamo pa tudi zimske motive.

Košič s svojo slikarsko beležnico zahaja predvsem na Kras, pa tudi v Vipavsko dolino in na Trnovsko planoto. Poleg čistih krajin vnaša v nekatera dela tudi arhitekturo, n.p.r. vaške hiše, cerkev, zvonik, skedenj ipd. V Košičevih slikah se pogosto pojavljajo kamnit kraški zid, ki dobiva v njih že nekakšen simboličen prizvok. Pomeni namreč človekov poseg v naravo, vendar ne razkrajajoč, marveč graditeljski tako v estetskem kot v praktičnem pogledu. Sivina zidu, ki se lepo odraža na ozadju

iz zelenja in pisanih jesenskih barv drevesnega listja, nudi hvaležen motiv umetniku, občutljivemu za barvne in svetlobne vrednote domače narave. Kot ugotavlja kritik Milko Rener v bogato ilustriranem in dokumentiranem katalogu, ki je bil na razpolago na razstavi, nas Košič »tehnično ... najbolj preseneča s svojim kolorizmom: nekdanja motna in gosta barva se je sedaj razredčila, postala ponekod skoro prozorna ..., poteza je hitra, lahka in sproščena.«

Ondina Brunetti je pokazala novejša olja in risbe. Gre za izrazito razmišljajoče slikarstvo s simboličnim pomenom. Razstavila je namreč podobe z ženskim aktom, postavljenim v umetno zgrajena okolja, kakršnih v resnici ni (nekakšne votline, namišljene arhitekture), kar daje tem delom nadrealistični prizvok. V njenih slikah se srečujemo z likovno upodobitvijo človekove stiske in brezizhodnosti, ta namen pa dosega z izrazito figuralnimi likovnimi sredstvi. To potrjujejo krepke upodobitve golega ženskega telesa, s katerimi smo se srečali tudi na risbah v ogledu, ki so bile na ogled v posebni mapi.

M. A.

SOCIALNI KOTIČEK

O družinskih dokladah

Ustanova za socialno skrbstvo (INPS) je določila nove pogoje in pripravila nove obrazce za priznanje in prejemanje družinskih doklad. Četudi je višina družinskih doklad sorazmerno skromna, je to prvi pogoj za zdravniško oskrbo oseb, ki so v breme delavcu ali nameščencu v rednem delovnem razmerju.

Najprej je treba poudariti, da se pravica do družinskih doklad prizna z določenimi pogoji, ki se tičejo oseb, katere so delavcu v breme. V vsakem primeru se upoštevajo dohodki, ki jih te osebe imajo. Zakon določa mejo dohodka, preko katere ne more biti priznana delavcu doklada za osebo, ki je v njegovo breme, čeprav bi obstajali vsi drugi pogoji za tako priznanje.

S. 1. januarjem 1979 so bile te meje preurejene, in sicer v skladu z učinki pokojninskega ustroja. Za eno osebo v breme (se pravi za zakonca, otroka, brate ali z brati izenačene osebe, starše) je meja dohodka 159 tisoč lir mesečno. To pomeni, da oseba, ki je delavcu v breme, ne sme imeti več kot 159 tisoč lir dohodkov na mesec. Za očeta in mater skupaj je meja dohodka 278.250 lir. Vedeti je treba, da ima delavec pravico do doklade, če sta oba roditelja še živa, čeprav bi bil delavec zahteval doklado samo za enega roditelja, oziroma če bi imel pravico do doklade samo eden od roditeljev.

Za otroke se prizna družinska doklada do njihovega 18. leta starosti, če obiskujejo šolo ali so vajenci. Ta pravica se prizna tudi dijakom višjih srednjih šol do 21. leta starosti. Če nadaljujejo študije na univerzi, se pravica do doklad prizna do 26. leta. V tem pogledu je obiskovanje Akademije za likovno umetnost enakovredno univerzitetnim fakultetam. Za prejemanje družinskih doklad mora delavec vsako leto predložiti ustrezno dokumentacijo.

Z novim ukrepom je ustanova INPS občutno omejila vrste dohodkov, ki so izvzeti pri določevanju meje dohodkov. Dohodki, ki

so izvzeti iz ocenjevanja in ki dajejo pravico do doklad, so neposredne in posredne vojne pokojnine. Dohodki pa, ki so bili doslej izvzeti iz ocenjevanja, a so sedaj po novih določilih pri ocenjevanju upoštevani, so pokojnine, ki jih izplačuje država osebam, ki so bile v državni službi; neposredne rente, ki jih prejemajo za nezgode na delu ali za poklicne bolezni; pokojnine za slepce; uporabna lastniška vrednost za stanovanja in zemljišča, in sicer tudi v primerih, kadar prebiva v njih lastnik stanovanja sam in njegova družina. Vrednost ustreza znesku, ki je prijavljen zaradi obdavčenja z IRPEF-om ter morebitnim ILOR-jem.

V poštev prihajajo celo študijske doklade za visokošolce in nagradne ter študijske štipendije; socialnozavarovalni prejemki začasnega značaja (to je odškodnina, ki jo izplačuje v primeru bolezni ustanova INAM ali kaka druga bolniška blagajna) odškodnina za brezposelnost. Upošteva se tudi posebna začasna pomoč beguncem in doklada, ki jo izplačuje CECA brezposelnim kovinskim delavcem.

V nekaterih primerih ni povsem jasno, ali so dohodki izvzeti iz ocenjevanja ali ne. Besedilo nedavnega INPS-ovega sklepa navaja samo dohodke, ki jih uživajo zakonci in starši ali osebe, ki so, kar zadeva ocenjevanje dohodkov, s starši izenačene, ne navaja pa dohodkov otrok. In vendar je možno, da uživajo dohodke različne vrste tudi otroci, posebno če so odrasli. Tako na primer študenti, ki prejemajo študijsko štipendijo, ali pa za delo nesposobni otroci, ki uživajo rento zaradi nesreče na delu ali zaradi obolenja pri poklicnem delu. Ni gotovo, če je bila zadevna navedba opuščena zaradi naglice, v kateri so bile izdelane norme, ali pa ima to razlikovanje osnovo, o kateri pa se izdelovalec norm ni izjavil. Mnenja smo, da bo ustanova INPS gotovo še morala pojasniti to vprašanje.

Edi Žerjal

Dvojezičnost po francosko

● nadaljevanje z 9. strani

s francoskim učnim jezikom napad na italijanstvo Aoste. Zato odrekajo domačemu narečju pripadnost francoščini in ga skušajo opredeliti kot neke vrste piemontskega podnarečja. Tudi tu — kot v Benečiji — padajo očitki, češ, saj vas pravi Francozi le s težavo razumejo.

V pomanjkanju francoskih šol ostaja poučevanje v materinem jeziku le na ravni dobre volje vzgojitelja, ki pa francoščino, ali narečje uporablja le za določene predmete. V vseh srednjih šolah doline Aosta na primer ni profesorja, ki bi poučeval matematiko v francoščini, ker enostavno ne pozna vseh matematičnih izrazov v tem jeziku.

Če je v tem pogledu — vsaj za naše pojme — položaj manjšine dokaj beden, pa so v drugih primerih mnogo na boljšem od nas. Cestni napisi so skoraj povsod edinole v francoščini, deželna palača v Aosti nosi prav tako le napis v francoščini. Uslužbenci javnih uprav uporabljajo med seboj in s strankami skoraj izključno francosko narečje, čeprav uradne listine pišejo v italijanščini.

Do kakšne stopnje mešanja jezikov je privedla neizvajana avtonomija, ko po 33-ih letih še ni prevzela zaradi rimskih zavlačevanj vseh pristojnosti, ki jih predvideva posebni statut,

Pomlad v Dolini

foto M. M.

ŠPORT - MOŠKA ODBOJKA

BOR ponovno v B ligi

V soboto, 7. t.m., si je moška odbojgarska ekipa Bora ponovno priborila mesto v B ligi. Tako je torej naša odbojka prišla ponovno do primerne zastopstva v mestnem merilu. Vsi se še spominjamo, kako so slovenska društva imela absolutno premoč na tem področju tako med moškimi kot med ženskami, sledilo je nato obdobje hude krize, ki je zdesetkala naše odbojkarje. Edino ženske ekipe so se ohranile, saj so se skoro vsi fantje opredelili za košarko. Bor in Kras sta kljub temu vztrajala in danes je mestno društvo z ekipo, ki je v dokajšnji meri sestavljena iz veteranov, dokazalo, da se je začel prepород moške odbojke. Po mnenju trenerja in igralca Neubauerja je danes ekipa izredno homogena in v njej vlada tisto tovariško vzdušje, ki edino lahko jamči uspešno bodočnost. Poleg tega je Bor prišel tudi do primerne naraščanja, tako da se mu ni treba bati za bodočnost. Dovolj je, da »stari« zdržijo vsaj še sezono in potem nam bo prestižno mesto zagotovljeno.

Italijanska odbojka, zlasti moška, se je v zadnjih časih izredno razvila in sedanji prvotligaši so že skoro vsi profesionalci, kar je še pred nekaj leti bil pravi basurd. Zato je danes za manjšinsko ekipo izredno težko enakovredno tekmovali z mnogo bogatejšimi društvi. Izredni uspehi in velika tradicija, ki si jo je naša odbojka v še pionirskih časih zaslužila, terjajo od nas vseh primerne truda, da bodo naša društva lahko vztrajala pri načetem delu. Boru je namreč potrebna telovadnica, saj ne vemo, kako lahko to društvo, kot edino v mestu, vztraja brez tako potrebnega objekta. Že dolgo se govori o izvedbi načrta športnega centra v Trstu, upajmo le, da bodo odgovorni krogi to vzeli resno v pretres, in prepričani smo, da bo tudi slovenska javnost podprla to pobudo. To bi po našem mnenju bila tudi največja nagrada za požrtvovalne Eorove odbojkarje, ki so poleg vsega bili prisiljeni igrati domače tekme v Dolini.

n. k.

nam najzorneje prikaže obisk seje deželnega sveta. Svetovalci in odborniki govore v jeziku ali narečju, ki jim najbolj prija in to brez prevajalcev. Dogaja se celo, da svetovalec, ki je pričel v francoščini, nadaljuje govor v italijanščini, ker v materinščini ne pozna nekaterih pravnih izrazov. Škoda, da takih edinstvenih primerov ni moč posneti na magnetofonski trak, kajti nihče, ne obiskovalec, ne častnikar ne sme imeti pri sebi med sejo deželnega sveta registratorja, foto aparata ali filmske kamere.

Saša Rudolf

RADIO TRST A

□ NEDELJA, 15. aprila, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro po naše; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojani; 10.30 Nediški zvon; 11.00 Kratka poročila; 11.05 Mladinski oder: »Vrbova piščalka« (Tončka Cunk), RO; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Ljudje pred mikrofonom; 12.30 Poslušajmo spet; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 15.00 šport in glasba; 19.00 Poročila.

□ PONEDELJEK, 16. aprila, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro po naše; 9.00 Dalmatinski šansoni; 9.30 Velikonočni običaji; 10.00 Koncertna maša - Wolfgang Amadeus Mozart: Velika maša v c molu; 11.00 Kratka poročila; 11.05 Mladinski oder: »Vrbova piščalka« (Tončka Cunk), RO; 11.30 Radi smo jih poslušali; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Velikonočne pesmi; 13.30 Veliki orkestri; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Kulturna beležnica; 14.20 Glasbeni ping pong; 16.30 Pravljičica v nadaljevanjih - Josip Ribičič: »Miškolin«; 18.00 Kulturni prostor; 19.00 Poročila.

□ TOREK, 17. aprila, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.00 Ženska stran neba; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Orkestri in zbori; 9.30 Slovenski naravni dragulji; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Oddaja za otroški vrtec; 10.15 Glasba v baroku; 11.00 Naš podlistek - Franc Jeza: »Moč ljubezni«; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Vokalna glasba; 14.00 Novice; 14.10 Literarni utrinki; 14.20 Od prvih uspehov do danes; 15.00 Mladi izvajavci; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Poglejmo v izložbo plošč; 16.30 Čudoviti otroški svet; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Slovenska književnost v Italiji; 18.20 Ameriški mojstri lahke glasbe; 19.00 Poročila.

□ SREDA, 18. aprila, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Na prodru Glinščice; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Slovenski izvajavci lahke glasbe; 9.30 Male besede o velikih stvarih; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Za ljubitelje operne glasbe; 10.45 Oddaja za prvo stopnjo osnovne šole; 11.00 Ljudje in dogodki; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Pesmi brez besed; 12.30 Danes obiščemo ...; 13.00 Poročila; 13.15 Od solista do zbora; 14.00 Novice; 14.10 Mladi pisci; 14.20 Kličite Trst 31065; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Otroci pojo; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Skladatelj Danilo švara; 18.00 Kratka poročila; 18.05 »Mesečnik«; 18.25 Naši stari znanci; 19.00 Poročila; 20.30-22.30 Neposreden prenos iz Kulturnega doma v Trstu: Koncert tržaške Glasbene matice od 70. obletnici ustanovitve.

□ ČETRTEK, 19. aprila, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Jutranji almanah; 9.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Slavni izvajavci; 10.45 Oddaja za drugo stopnjo osnovne šole; 11.05 Naš podlistek - Franc Jeza: »Moč ljubezni«; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 13.35 Prijeten popoldan z ansamblom Toneta Kmetca; 14.00 Novice; 15.00 Jugotonov expres; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Vodič po glasbeni umetnosti; 16.30 Kje je napaka?; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Svoboda je terapijska; 18.30 Prijubljeni odlomki iz operet; 19.00 Poročila.

□ PETEK, 20. aprila, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Ženska stran neba; 9.00 Kratka poročila; 9.30 Iz beležnice Irene Žerjal; 10.00 Kratka poročila; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Uspešnice leta 1978; 12.00 V starih časih; 13.00 Poročila; 13.15 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Novice; 14.10 Mladi znanstveni raziskovalci; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Na goriškem valu; 16.00 Zgodovina rock in pop glasbe; 16.30 Otroški vrtljak; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 Kulturni dogodki v deželi in ob njenih mejah; 19.00 Poročila.

□ SOBOTA, 21. aprila, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.05 Radijski trim; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Pesmi jugoslovanskih avtorjev; 10.00 Kratka poročila; 10.05 Z naših koncertnih odrov; 11.00 Čas in družba; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Mozaik melodij in ritmov; 12.00 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.15 Pa se sliš; 14.00 Novice; 14.30 Vse lépo, vaš Peter!; 15.30 Kratka poročila; 16.30 Odprimo knjigo pravljic; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kratka poročila; 18.05 »Krcmarica Mirandolina« (Carlo Goldoni - Silva Trdina), RO; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOOO 46 OOOOO

»Ne,« je rekla, »nisem hotela, ampak Haakon me je prosil, naj napravim tako. Pa mi je žal.«

Molk. Naposled Edevart: »Zakaj nisi rekla tega takoj tam doli?«

Ona: »Ne — tam je bilo tako svetlo.«

DESETO POGLAVJE

Šlo je pod zimo, Edevart je z jahto končal in je zopet pomagal v štacuni. Nekaj časa je šla trgovina dobro, ko pa so se predali in police izpraznili in se niso vnovič napolnili, so vsi izprevideli, da se nagiba s Knoffom h koncu. Zidava nabrežja je bila seveda dovršena in vsi delavci in konji so izginili, to pa je vse le povečevalo praznino tega kraja in ni nikogar vzpodbujalo. Prvi pomočnik v štacuni, Lorensen, je že izstopil iz Knoffove službe in se je na vso moč odpravil v Ameriko, da bi prišel še pred zimo tja. Potegnil je dva trgovska pomočnika s seboj. Tudi gori v srenji se je mnogo mladih ljudi pripravljalo, da bi šli z njim v Ameriko, to bo velika družina, kolonija, tudi družina z Doppena se je hotela priključiti.

To je bila ameriška mrzlica.

Knoff se je tej boleznici posmehoval, rekel je, da je brez smisla, da se bodo ti skitavci sami kaj kmalu svoje vožnje kesali. A nihče ni več poslušal Knoffa, izgubil je svojo veljavo, celó stari brodar Noren se skimalav z glavo nad šefovo propastjo, ko se je vrnil domov: »Zazidal se je s tem nabrežjem,« je rekel, »prej ko ne še to ne bo pomagalo, da sem pogubil galeaso!«

Vse veliko, cvetoče tržišče je zajel razkroj, nekaka mōra je legla nanj, edini šef je bil videti neprizadet. Nabrežje ga je strlo, vendar je še dihal. Pisarniški ravnatelj je bil odslovljen, pek bo moral odriniti za božič, hišna, gospodična Ellingsenova si je morala pomagati z eno dekleto manj.

Edevart ni bil srečen in želel si je stran. Čutil se je praznega in brez denarja, listnica mu je tičala sploščena v žepu, ni se iznebil samo svojega lastnega denarja, temveč tudi tujega, njegov brat Joakim ga bo kmalu terjal. Res da je dobil Edevart za svoj denar Doppena, nosil je v žepu kupno pogodbo in pobotnico, ali te kupčije Joakim ne bi razumel, Edevart jo je komaj sam razumel. Doppena, kaj bi z njim? Da, prej nemara že, ali zdaj —?

Dogovorjeni dan so prišli Amerikanci, zbrali so se na nabrežju in stopili v veliko ladjo, ki naj bi jih odpeljala na postajališče. Vsi izselniki so bili bolj ali manj otovorjeni. Haakon Doppen je imel silo prtljage in mimo tega ženo in troje otrok, zlasti pa ga je skrbelo nekaj vreč, na katere ni smel nihče sesti: to je bilo pločevinasto blago, ki ga je hotel v Trondhjemu prodati. Bilo je štirinajst moških in pet žensk v družini, zraven mnogo otrok, ladja je bila polna.

Edevarta zanalašč ni bilo k slovesu, stal je na poti k skladiščem in čakal, šele ko je videl čoln zunaj na vodi, je krenil počasi proti nabrežju. Neka ženska je vstala v čolnu in mahala, Edevart ji je odmahnil. Bil je otopel, ni mu bilo kdo ve kaj, da je odhajala.

Na nabrežju sta stala Knoff z brodarjem Noremom. Edevart se je čudil, da je šef

prišel, pa to je storil najbrže, ker se ni maral skrivati, ker se po nobeni ceni ni hotel skrivati, ni malo ni dosti ne! Docela malomarno je zinil, ko se je na peti obrnil, da bi šel: »Tukajle na nabrežju bom dal postaviti dve veliki laterni, da bodo ladje videli, kadar bodo ponoči izkrcavale!«

Norem je gledal za njim in stresal glavo. Govorila sta nekaj časa o šefu, Norem se je bal, da se mu je pamet nekoliko omajala: »Saj si slišal, kaj je dejal, da bo dal postaviti dve veliki laterni tule na nabrežju? Saj pravim, tudi te bedarije je zmožen, samo denarja ga bo stalo. In trenutek prej me je naprosil, naj podpišem zanj nekakšno poročstvo.«

»Ah — to pa vendar ni res?«

»Da, kaj praviš ti na to? Lastnik se obrača na brodarja.«

(dalje)

—

Kratke za šilo

Po kraških vaseh se pojavljajo novi lepaki PSI, ki kažejo to stranko kot izrazito evropsko, kar je v skladu z novo Craxijevo politiko. Lepaki so večkrat v vseh evropskih jezikih, seveda razen v slovenskem. Ker pa so nalepljeni po slovenskem Krasu, se jih večkrat usmili dobro prevajalsko pero, ki kar lastnoročno s persom pripiše na bel papir slovenski tekst, kot n.pr. socialisti ker EVROPCI, ali MOČ BITI SOCIALIST itd.

Na občinske sedeže prihajajo sezname davčnih prijav za leto 1976; nekateri dnevnikarji so že začeli z objavami, ki so večkrat zelo zanimive. Pravijo, da smo Slovenci dobri davkoplačevalci in o tem ni nobenega dvoma. Zato bi bilo pametno, da bi vsaj uprave slovenskih občin SAME poskrbele, da se objavijo davčne prijave VSEH občinskih svetovalcev, kot je to lansko leto napravil naš dnevnik za goriške javne može.

Zadruga štivanske papirnice, ki zahteva razlastitev zemljišča dveh domačinov iz Nabrežine, da bi lahko po nizkih cenah gradila stanovanjstva PEEP za svoje delavce, nujno išče vsaj nekaj domačinov - članov, saj jo doslej sestavljajo sami delavci z onkraj Timave!

—

Zaključek revije...

● nadaljevanje z 10. strani

enotnost slovenskega kulturnega prostora, ki se na zahodu našega etničnega ozemlja na svojski način odraža prav v zborovskem petju. Ti kraji so Milje, Postojna, Gorica, Divača, Ajdovščina, Kobarid, Branik, Prosek, Koper, Čedad in Trst. V nekaterih krajih, kot so Milje, Branik, Prosek in Čedad, je revija gostovala prvič. Na letošnjo manifestacijo »Primorska poje« se je prijavilo 111 zborov, v resnici pa nastopilo 105. Žal se je precej zborov odjavilo prav iz zamejstva, tako mešani zbor »Marij Kogoj« iz Trsta, Dekliški zbor »Igo Gruden« iz Nabrežine, Dekliški zbor Devlin in nonet iz Sovodenj.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151